

**UNIVERSITATEA ‘BABEȘ–BOLYAI’ CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ**

Teză de doctorat

**DINAMICA DEZVOLTĂRII SERVICIILOR SOCIALE
ÎN VALEA JIULUI**

Rezumat

Coordonator științific:

Prof. univ. dr. MARIA ROTH SZAMOSKOZI

Doctorand:

COSTINAȘ (ANDRIONI) FELICIA

Cluj–Napoca

2010

CUPRINS

Introducere.....	4
Capitolul I	
INFLUENȚA POLITICII UNIUNII EUROPENE ASUPRA FURNIZORILOR DE SERVICII SOCIALE.....	9
1.1 Uniunea Europeană și politicile sociale.....	9
1.1.1 Scurt istoric al politicii sociale comune europene	9
1.1.2 Politici și modele de bune practici sociale europene privind cooperarea instituțiilor guvernamentale cu organizațiile neguvernamentale furnizoare de servicii sociale	13
1.2 Serviciile sociale–măsuri europene de răspuns social la dificultățile cetățenilor.....	16
Capitolul II	
PERSPECTIVELE TEORETICE ȘI EPISTEMOLOGICE ALE CERCETĂRII.....	23
2.1 Repere epistemologice ale cercetării.....	23
2.2 Repere teoretice în analiza serviciilor sociale.....	27
2.2.1 Repere metodologice utilizate în diverse studii naționale asupra serviciilor sociale.....	27
2.2.2 Repere metodologice utilizate în diverse studii internaționale asupra serviciilor sociale.....	39
2.2.3 Repere metodologice ale cercetării.....	45
Capitolul III	
PROBLEMATICA ECONOMICĂ-SOCIALĂ DIN VALEA JIULUI ȘI NEVOIA DE SERVICII SOCIALE.....	54
3.1 Scurt istoric al populației Văii Jiului.....	54
3.2 Situația socio-demografică a Văii Jiului după perioada post-decembristă 1989.....	58
3.3 Context și problemă socio-economică în Valea Jiului în perioada de tranziție post-comunistă.....	65
3.4 Nevoia de servicii sociale în Valea Jiului.....	80

Capitolul IV

DEZVOLTAREA SERVICIILOR SOCIALE LA NIVEL NAȚIONAL, LA NIVEL JUDEȚEAN ȘI LA NIVELUL REGIUNII VĂII JIULUI.....	86
4.1 Dezvoltarea serviciilor sociale guvernamentale și neguvernamentale din România.....	86
4.2 Dezvoltarea serviciilor sociale la nivelul județului Hunedoara și la nivelul regiunii Valea Jiului.....	106

Capitolul V

DESIGNUL METODOLOGIC AL CERCETĂRII.....	131
5.1 Sinteza metodologică a cercetării.....	131
5.2 Strategia metodologică.....	135
5.3 Universul populației și eșantionarea. Metode și tehnici utilizate.....	137

Capitolul VI

ANALIZA ȘI INTERPRETAREA DATELOR CANTITATIVE PRIVIND SERVICIILE SOCIALE DIN VALEA JIULUI.....	139
Concluzii.....	177

Capitolul VII

ANALIZA ȘI INTERPRETAREA DATELOR CALITATIVE PRIVIND SERVICIILE SOCIALE DIN VALEA JIULUI.....	181
7.1 Analiza și interpretarea datelor focus-grupului.....	181
Concluzii.....	194
7.2 Analiza și interpretarea datelor obținute prin studii de caz.....	197
Studiu de caz - Centrul de îngrijire de zi pentru copilul cu dizabilități.....	200
Studiu de caz - Centrul Social Petroșani.....	212
Studiu de caz - Centrul de zi Colonie	228
Concluzii.....	239
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	241
BIBLIOGRAFIE.....	253
ANEXE	265
LISTA TABELELOR.....	294
LISTA FIGURILOR	297
LISTA GRAFICELOR.....	299
LISTA ABREVIERILOR.....	301

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Cuvinte cheie: Servicii sociale; dinamică; dezvoltare; politici sociale; furnizori de servicii.

Introducere

Serviciile sociale joacă un rol vital în societatea europeană, contribuind la creșterea capacității individuale de participare în societate, garantând respectarea drepturilor fundamentale ale omului. Serviciile sociale sunt „un important mecanism pentru politicile sociale actuale europene focusate pe promovarea oportunităților pentru toți cetățenii europeni de a participa în societate” (Commission of The European Communities, 2008, p.11). În viziunea Comisiei Europene, tematica serviciilor sociale este considerată o preocupare de interes general, prin documentul *Social services of general interest in the European Union* constatându-se faptul că „serviciile sociale se află într-un proces permanent de expansiune ca răspuns la nevoile în schimbare și la provocările societale actuale” (Comisia Europeană, 2006, p.20).

Pe plan național nu există un număr foarte ridicat de cercetări pe tematica serviciilor sociale, lucrarea de față contribuind la îmbunătățirea literaturii științifice în domeniu, *mai ales având în vedere faptul că nu există nici un studiu de specialitate care să facă referire la tematica serviciilor sociale din regiunea Valea Jiului, jud. Hunedoara*, perspectiva oferită în acest studiu constituind un punct de plecare pentru alte cercetări ce vor viza domeniul serviciilor sociale.

Lucrarea prezintă o viziune de ansamblu asupra serviciilor sociale în context european, național, județean (Hunedoara) și regional (Valea Jiului), punând accent pe situația acestor servicii sociale (2000-2009) înainte de agravarea crizei socio-economice mondiale, încercând să răspundă unor întrebări generice de actualitate europeană: ”Ce sunt serviciile sociale?”, „Cum acționează serviciile sociale și cum funcționează aceste servicii?”, întrebări care se regăsesc, în premieră, în primul raport bianual al Comisiei Europene asupra serviciilor sociale de interes general (Commission of The European Communities, 2008, p. 11). Centrul de greutate al lucrării se concentrează asupra analizei dinamicii serviciilor sociale din Valea

Jiului, județul Hunedoara, în contextul schimbărilor socio-economice contemporane.

Cercetarea își propune să realizeze o *diagnoză a serviciilor sociale oferite de organizațiile neguvernamentale și de instituțiile publice din Valea Jiului, județul Hunedoara, prin analizarea caracteristicilor generale ale acestor servicii* (localizarea acestora în spațiul geografic al Văii Jiului, specificul și tipologia acestora, specificul activităților sau acțiunilor sociale oferite, realizarea profilului grupurilor țintă și a categoriilor de beneficiari vizați, obiectivele care sunt avute în vedere și rezultatele înregistrate de aceste servicii, evoluția în timp a acestor servicii, realizarea unui profil al specialiștilor care activează în serviciile sociale) cât și prin *analiza percepției profesioniștilor sociali asupra acestor servicii sociale* (identificarea punctelor tari, punctelor slabe, identificarea oportunităților cât și a riscurilor serviciilor sociale, analiza modului de funcționare al serviciilor sociale în raport cu clienții / utilizatorii sociali, dificultățile / problemele cu care se confruntă serviciile sociale).

Majoritatea definițiilor oferite termenului de *servicii sociale* sunt date din perspectivă legislativă și asistențială. Serviciile sociale sunt definite din perspectivă legislativă ca „ansamblul de măsuri și acțiuni realizate pentru a răspunde nevoilor sociale individuale, familiale sau de grup, în vederea depășirii unor situații de dificultate, pentru prezervarea autonomiei și protecției persoanei, pentru prevenirea marginalizării și excluziunii sociale și promovarea incluziunii sociale. Serviciile sociale sunt asigurate de către autoritățile administrației publice locale, precum și de persoane fizice sau persoane juridice publice ori private, în condițiile actelor normative în vigoare din România” (OG 68/2003, p.1), sau din perspectivă asistențială ca totalitatea serviciilor oferite de către stat populației în mod gratuit sau la un tarif redus (Zamfir, Vlăsceanu, 1993).

Conceptul de servicii sociale este intercorelat cu conceptul de *furnizori de servicii* care conform OG 68/2003, semnifică „persoanele fizice sau juridice, publice sau private care pot organiza și acorda servicii sociale” sau constituie ”acele persoane juridice care oferă diferite bunuri și prestează servicii necesare pentru desfășurarea unor activități” (Ludușan, 2007, p.80).

Un alt concept de bază utilizat în această lucrare este conceptul de *dinamică* care semnifică “procesul de evoluție al unui fenomen, schimbare continuă” (Nodex, 2002) sau în accepțiune uzuală are înțeles de “dezvoltare a unor fenomene sub acțiunea anumitor factori” (Tănăsescu, 2005, p.2), acest concept fiind utilizat în domenii multidisciplinare sociale (asistență socială, sociologie, psihologie, economie, ș.a.).

Menționăm că investigația serviciilor sociale a vizat perioada premergătoare crizei socio-economice din România (2000-2009) când tendința generală era cea de evoluție a

serviciilor sociale.

Teza de doctorat intitulată „Dinamica dezvoltării serviciilor sociale în Valea Jiului” cuprinde VII capitole segmentate în două părți, o parte teoretică care cuprinde investigația în plan teoretic și o parte practică care cuprinde propria cercetare. Teza cuprinde 301 pagini din care partea teoretică reprezintă 43,19% din lucrare și însumează 130 pagini iar partea practică reprezintă 56,81% din lucrare și însumează 171 pagini (incluzând concluzii generale și recomandări, bibliografia, anexele, lista tabelor, figurilor, graficelor și abrevierilor).

PARTEA TEORETICĂ

Elaborarea studiului teoretic are ca scop aprofundarea și îmbinarea informațiilor teoretice existente în diverse studii, analize, publicații, documente statistice, documente instituționale, referitoare la situația serviciilor sociale, în vederea constituirii fundamentelor adecvate pe care să ne construim propria cercetare.

Partea teoretică bazată pe metoda analizei documentelor, metoda analizei statistice și metoda analizei comparative, cuprinde patru capitole evidențiate în cele ce urmează:

Capitolul I

Influența politicii Uniunii Europene asupra furnizorilor de servicii sociale

Scopul acestui capitol este de a ilustra succesiunea unor momente istorice și a unor documente europene importante pentru politica socială comună europeană, pe de o parte, iar pe de altă parte de a evidenția efectele politicilor sociale europene asupra instituțiilor guvernamentale și neguvernamentale furnizoare de servicii sociale cât și de a identifica principalele măsuri europene care au marcat dezvoltarea serviciilor sociale.

Capitolul oferă o imagine de ansamblu asupra principalelor etape de structurare a politicii sociale europene, ilustrând momentele și documentele semnificative pentru politica socială europeană în perioada 1957 până în prezent și evidențiind câteva din modelele de politici sociale de cooperare dintre instituțiile guvernamentale și organizațiile neguvernamentale furnizoare de servicii sociale.

În acest capitol sunt prezentate principalele măsuri europene care au marcat dezvoltarea serviciilor europene în UE. Este prezentată succesiunea unor documente europene precum Tratatul de la Roma, Actul Unic European, Tratatul de la Maastricht, Protocolul Social, Cartea

Verde, Cartea Albă, Tratatul de la Amsterdam, Strategia de la Lisabona, Agenda Politicii Sociale, Noua Agendă Socială, generatoare de reglementări semnificative în dezvoltarea serviciilor sociale europene pe de o parte, iar pe de altă parte sunt evidențiate câteva din modelele de politici sociale de cooperare dintre instituțiile guvernamentale și organizațiile neguvernamentale furnizoare de servicii sociale: Carta daneză pentru interacțiune, Strategia daneză pentru sprijinirea societății civile, Documentele politice germane privind reducerea sărăciei, Compacturile din Marea Britanie, Conceptul estonian civil de dezvoltare.

În cadrul acestui capitol sunt schițate anumite aspecte legate de politica europeană care se răsfrâng în mod direct asupra serviciilor sociale din Uniunea Europeană, fiind prezentate cele mai semnificative recomandări în domeniul serviciilor sociale, recomandări inițiate de către European Social Network (2006, 2008) și adoptate, în premieră, de Comisia Comunităților Europene în „Biennial Report” (2008). Cele mai reprezentative recomandări pentru serviciile sociale europene vizează problemele cu privire la îngrijirea pe termen lung, incluziunea activă a cetățenilor, eradicarea sărăciei, bunăstarea populației, depășirea discriminării, creșterea gradului de integrare socială, participarea civică, socială și culturală, participarea pe piața muncii.

Elaborarea unui consens comun european în domeniul serviciilor sociale este un fundament solid care va sta la baza măsurilor de răspunsuri sociale particulare fiecărui stat membru care va putea face față provocărilor actuale europene.

Capitolul II

Perspectivelor teoretice și epistemologice ale cercetării

Scopul acestui capitol este de a prezenta reperele epistemologice ale cercetării și de a sintetiza anumite repere teoretice și metodologice din diverse studii naționale și internaționale asupra ofertanților de servicii sociale și asupra serviciilor sociale.

Acest capitol sintetizează reperele teoretice și metodologice utilizate în diverse studii naționale și internaționale asupra ofertanților de servicii sociale și asupra serviciilor sociale.

Aici sunt evidențiate câteva repere metodologice relevante pentru tematica vizată de prezenta cercetare, fiind ilustrate atât repere metodologice cantitative de cercetare ale serviciilor sociale (ancheta pe bază de chestionar) cât și repere calitative de cercetare (interviul, focus grupul, studiul de caz, analiza documentelor, observația).

În analizele aprofundate în acest capitol cu privire la instituțiile furnizoare de servicii

sociale și serviciile sociale propriu zise, se remarcă faptul că predomină triangulația metodologică (Roff, 2004, Chew, Osborne, 2009), triangulația datelor (Lonne, Fox, 2004) și triangulația teoretică (Denzin, Lincoln, 1994), interferență metodologică și teoretică întâlnită și în analizele efectuate asupra serviciilor sociale de mai mulți cercetători români (Arpinte, 2003, Mărginean, 2003, Țigănescu 2004, Rusu, 2007).

Perspectivile epistemologice reliefate în domeniul asistenței sociale și în domeniul serviciilor sociale, cuprind perspectiva pozitivistă (reparatorie, recuperatorie), perspectiva sistemică (înțelegerea relațiilor interindividuale și a mediului în care trăiesc indivizii, vizând toate subsistemele care se interpun și favorizând o abordare holistică în înțelegerea problemelor indivizilor) perspectiva constructivistă (acordă importanță experiențelor unice ale subiecților și a construcției individuale a realității), perspectiva construcționistă (este accentuată ideea importanței mediului social și cultural cât și ideea focalizării pe modalitatea în care oamenii își percep viața), și perspectiva umanist existențială (practica centrată pe client, accentul cade pe interacțiune, empatie și intuiție).

Capitolul structurează după prezentarea perspectivelor epistemologice ale cercetării și după prezentarea reperelor teoretice metodologice utilizate în analiza serviciilor sociale, metodologia studierii serviciilor sociale din Valea Jiului.

Capitolul III

Problematika economico-socială din Valea Jiului și nevoia de servicii sociale

Capitolul prezintă câteva aspecte legate de problematika economico-socială din Valea Jiului, problematică care a generat nevoia de servicii sociale în această zonă. După prezentarea unui scurt istoric al constituirii populației Văii Jiului și după realizarea unui scurt profil al situației socio-demografice a Văii Jiului după perioada post-decembristă 1989, este „radiografiat” contextul și problematika socială și economică din Valea Jiului în perioada de tranziție postcomunistă, utilizându-se ca mijloace metodologice analiza documentelor, analiza statistică și analiza comparativă. Contextul social și economic din zona Valea Jiului aflat într-o permanentă dinamică (reforme politice, legislative, sociale, economice), a determinat apariția serviciilor sociale ca răspuns la nevoile populației din Valea Jiului.

Din datele analizate a reieșit că Valea Jiului a fost o zonă greu încercată în perioada de tranziție postcomunistă, mai ales pentru faptul că fiind o zonă monoindustrială cu specific minier nu a deținut pârgii alternative de dezvoltare eficiente, ca urmare a reformei de

dezvoltare socio-economică a României. O problemă majoră pentru Valea Jiului a fost problema sărăciei, generată de închiderea întreprinderilor nerentabile pe de o parte, și pe de altă parte, de disponibilizările masive de personal din sectorul minier. În perioada de tranziție au luat amploare anumite fenomene sociale cu manifestări importante în comunitatea Văii Jiului: șomajul ridicat ca urmare a restructurării industriale, creșterea accelerată a numărului persoanelor asistate social, degradarea nivelului de trai, ș.a., fenomene care au generat dezvoltarea de programe de creștere a gradului de ocupare a forței de muncă și implicit de diminuare a problematicii sociale existente în zonă. Din analiza comparativă, statistică și din analiza documentelor utilizate în acest capitol, ce au avut în vedere următorii indicatori de analiză: *populația ocupată (numărul de salariați)*, *șomajul și măsurile de răspuns social la problematica șomajului* (indemnizații financiare, oferta de locuri de muncă existentă în contextul restructurărilor industriale din zonă, reconversie și perfecționare profesională, servicii de consultanță și asistență) se evidențiază următoarele aspecte: per ansamblu, ponderea populației active din Valea Jiului a fost influențată negativ de restructurarea sectorului minier; s-a înregistrat o creștere a populației ocupate începând cu anul 2004 până în anul 2008 ca urmare a măsurilor de răspuns social întreprinse de autoritățile publice; situația formală a șomajului în Valea Jiului a scăzut o dată cu avansarea în timp înregistrându-se o dinamică descendentă a acestui fenomen în perioada 2001-2007; referitor la măsurile de răspuns social la problematica șomajului în Valea Jiului au fost oferite indemnizații financiare sub forma alocațiilor de solidaritate și ajutoarelor de urgență în perioada anilor 2001-2002 acestea reprezentând acțiuni suportive pe termen scurt, ulterior acestei perioade principalele forme de sprijin fiind indemnizațiile de șomaj sau slujbele sezoniere oferite de primării sau agenți economici sau măsurile de reconversie și perfecționare profesională ca măsuri alternative în combaterea sau diminuarea ori prevenirea șomajului.

Nevoia de servicii sociale în Valea Jiului constituie o necesitate obiectivă pentru satisfacerea nevoilor sociale ale diverselor categorii de populație, în scopul prevenirii sau remedierii problematicii sociale existente. Nevoia de servicii sociale în această zonă este determinată atât de necesitățile populației cât și de solicitările de ajutor din partea persoanelor vulnerabile.

Capitolul IV

Dezvoltarea serviciilor sociale la nivel național, la nivel județean și la nivelul regiunii Valea Jiului

Scopul acestui capitol este de a ilustra situația serviciilor sociale din România, din județul Hunedoara și din Valea Jiului cât și de a evidenția dinamica dezvoltării acestor servicii după perioada post-decembristă 1989, utilizându-se ca mijloace metodologice analiza documentelor, analiza statistică și analiza comparativă.

Acest capitol se referă la analiza dezvoltării serviciilor sociale la nivel național, la nivelul județului Hunedoara și la nivelul regiunii Valea Jiului. Sunt prezentate date statistice relevante cu privire la dinamica dezvoltării serviciilor sociale pe nivelele de analiză enunțate, utilizându-se ca sistem de referință pentru înregistrarea dinamicii serviciilor, anumiți indicatori comparativi de evaluare a evoluției serviciilor sociale: numărul serviciilor sociale, categoria serviciilor sociale determinată de tipologia acestora (publice sau private), categoria de beneficiari deserviți, distribuția teritorială a serviciilor sociale, specificul serviciilor sociale (primare sau specializate), capacitatea și mărimea serviciilor sociale (numărul de beneficiari deserviți).

În ceea ce privește datele statistice în domeniul serviciilor sociale din regiunea Valea Jiului, dorim să menționăm că nu există nici o situație statistică centralizată în România ori la nivelul județului Hunedoara cu privire la serviciile sociale din această zonă, puținele date existente fiind extrase din documentele furnizate de Consiliul Județean Hunedoara, Primăria Petroșani, Primăria Uricani și Primăria Petrița. Capitolul VI din prezenta lucrare, abordează pe larg analiza situației serviciilor sociale din Valea Jiului, bazată pe metodologia proprie de cercetare.

În acest capitol se utilizează o perspectivă comparativă asupra situației serviciilor sociale furnizate de organismele guvernamentale și neguvernamentale din România, perspectivă preliminară necesară înțelegerii contextului și cadrului național în care sunt situate serviciile sociale la nivel regional, județean sau local (Valea Jiului), avându-se în vedere elemente comune ale organismelor publice și private de pe piața serviciilor sociale cât și elemente ce diferențiază segmentul privat de cel public pe aceeași piață a serviciilor sociale.

Pe de altă parte, în contextul în care reforma în domeniul protecției sociale a copilului în România a fost mai accelerată decât în alte domenii de asistență socială direcționate altor categorii de populație, la nivel național serviciile sociale de protecție a copilului aflat în

dificultate sunt cele mai răspândite în comparație cu alte servicii sociale destinate persoanelor cu dizabilități, vârstnici, persoane vulnerabile aflate în situații de risc sau de criză. O evoluție evidentă la nivel național, au înregistrat-o serviciile sociale în domeniul protecției speciale a copilului care s-au dezvoltat de două ori mai mult în anul 2009, în raport cu anul 2000, cât și serviciile sociale de prevenire a separării de părinți a copiilor, care au avut o creștere de cinci ori mai mare față de anul 2000. Însă, în privința situației serviciilor sociale furnizate la nivel național altor categorii de persoane adulte, chiar dacă au fost înregistrate progrese din punctul de vedere al diversificării tipului de servicii oferit sau al numărului de unități dezvoltate, situația acestor servicii este subdimensionată în raport cu serviciile sociale de protecție a copilului.

Sintetizând informațiile din analiza efectuată în acest capitol, reiese că în perioada 2002-2009 serviciile sociale din județul Hunedoara și din Valea Jiului au avut o dinamică de dezvoltare activă în ceea ce privește domeniul diversificat al serviciilor sociale destinate copiilor, constatându-se că există următoarele tipuri de servicii sociale oferite copiilor vulnerabili: *servicii de tip familial* (plasament la AMP - asistent maternal profesionist, plasament la rude până la gradul IV sau la alte persoane sau familii), *servicii de tip rezidențial* (centre de plasament, apartamente de tip familial), *servicii de prevenire a separării de părinți* (centre de zi, centre maternale) și *alte tipuri de servicii*: centre de primire în regim de urgență, centre specializate pentru copilul cu dizabilități. În ceea ce privește domeniul *serviciilor sociale destinate protecției persoanelor adulte aflate în dificultate* sau aflate în situații de risc la nivelul județului Hunedoara și în Valea Jiului *nu se constată o dinamică atât de activă* ca în domeniul protecției copilului.

În urma analizei dinamicii serviciilor sociale la nivelul județului Hunedoara și la nivelul Văii Jiului, pe baza indicatorilor de analiză utilizați, se constată că în perioada vizată de cercetare din punctul de vedere al distribuției teritoriale, serviciile sociale sunt răspândite inegal, iar distribuția serviciilor sociale este disproporționat răspândită în localitățile componente ale Văii Jiului și serviciile sociale private în Valea Jiului sunt predominante. De asemenea, numărul serviciilor sociale în județul Hunedoara și în Valea Jiului a crescut în perioada menționată.

PARTEA PRACTICĂ – CERCETAREA PROPRIE

Partea practică vine în completarea părții preliminare teoretice, propunându-și prin metodologia cantitativă și calitativă stabilită să vizeze următoarele *obiective*: 1) Analiza situației și a caracteristicilor generale ale serviciilor sociale din Valea Jiului, jud. Hunedoara; 2) Analiza percepției profesioniștilor sociali cu privire la caracteristicile serviciilor sociale din Valea Jiului; 3) Analiza factorilor care conduc la optimizarea serviciilor sociale din Valea Jiului; 4) Descrierea unor modele de bune practici a serviciilor sociale din Valea Jiului.

Partea practică cuprinde alte trei capitole evidențiate în cele ce urmează:

Capitolul V

Designul metodologic al cercetării

Capitolul sintetizează etapele practice ale cercetării propriu-zise: etapa de colectare a datelor cantitative și calitative și etapa de analiză axată pe prelucrarea și interpretarea datelor, pe de o parte, iar pe de altă parte ilustrează sinteza metodologică a cercetării (care cuprinde scopul și obiectivele cercetării, ipotezele și întrebările de cercetare); cadrul metodologic al cercetării (v. fig. 1), corelația dintre obiective și metodologie; strategia metodologică utilizată (care cuprinde etapa preliminară teoretică, etapa de colectare a datelor, etapa de analiză - prelucrarea și interpretarea datelor, etapa finalizării cercetării) și aria și metodologia investigației (care cuprinde universul și eșantionarea populației, metodele și tehnicile utilizate).

Enunțăm *ipotezele* de tip deductiv vizate de acest studiu, verificate prin analiza cantitativă - ancheta pe bază de chestionar:

I1- În funcție de răspândirea serviciilor sociale în localitățile componente ale Văii Jiului, cele mai multe servicii sociale sunt dezvoltate în municipiul Petroșani datorită faptului că are numărul cel mai mare de locuitori din Valea Jiului, datorită faptului că există asociații profesionale mai numeroase și o societate civilă mai activă;

I2- În funcție de specificul public sau privat al serviciilor sociale, serviciile sociale publice sau private din Valea Jiului nu se repartizează egal;

I3- Răspândirea inegală a serviciilor sociale din Valea Jiului se asociază cu subdimensionarea unor servicii sociale pentru următoarele categorii de beneficiari: vârstnici, persoane cu

dizabilități, persoane fără adăpost, persoane aflate în situații de risc, familii în dificultate;

I4- Dacă profesioniștilor din serviciile sociale le place munca pe care o prestează atunci realizările profesionale sunt mai relevante și implicit rezultatele înregistrate de serviciile sociale sunt mai semnificative.

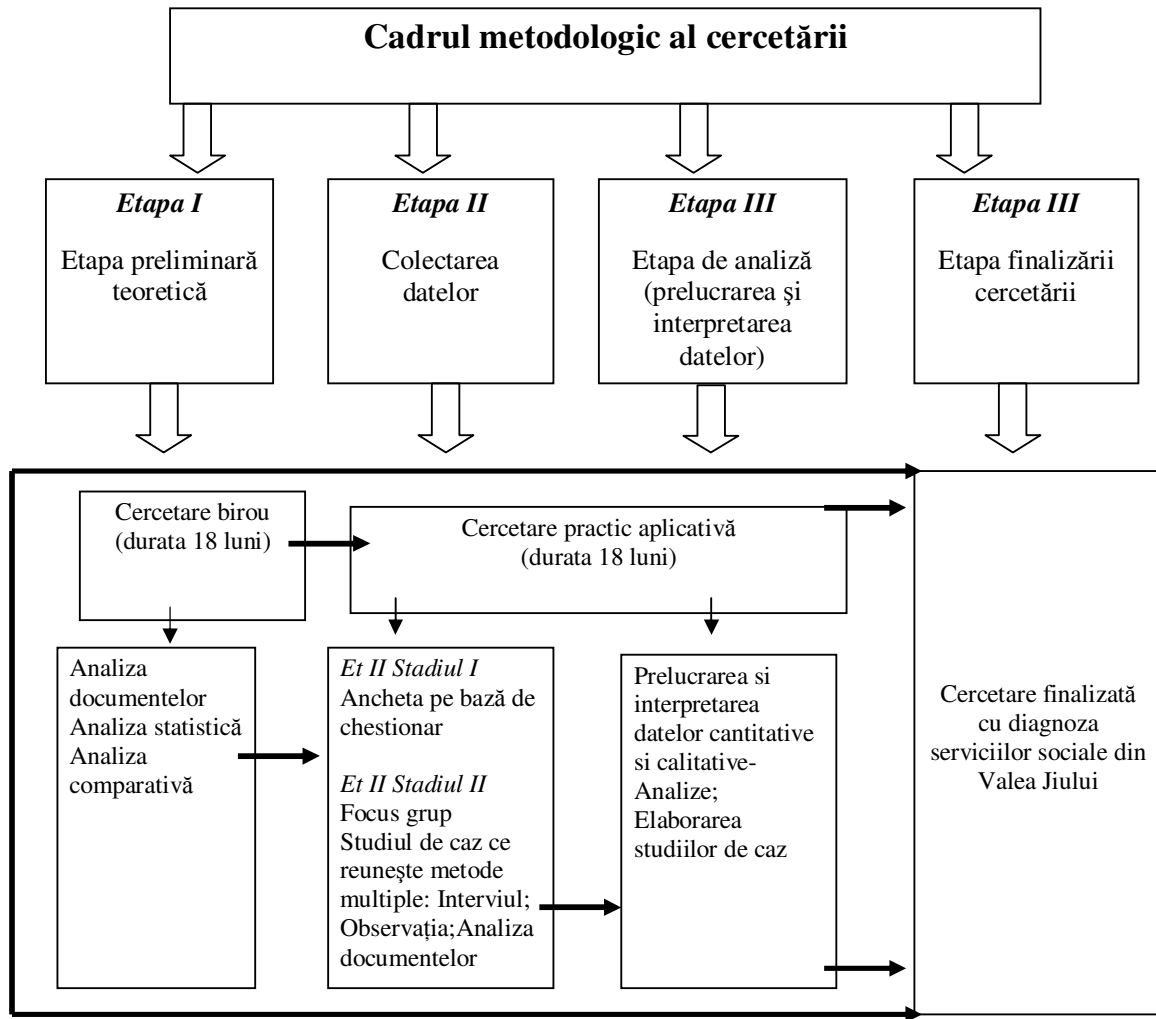

Fig. 1. Cadrul metodologic al cercetării

Evidențiem în cele ce urmează întrebările de cercetare avute în vedere prin analiza calitativă - focus grup :

- Care sunt factorii interni sau externi care contribuie la dezvoltarea serviciilor sociale?
- Care sunt elementele pozitive percepute de profesioniști ca și catalizatori (elemente facilitatoare) în dezvoltarea serviciilor sociale din Valea Jiului?
- Care este percepția profesioniștilor asupra elementelor negative care blochează dezvoltarea

serviciilor sociale?

- Care sunt principalele oportunități care contribuie la continuitatea serviciilor sociale din Valea Jiului?
- Cu ce fel de riscuri se confruntă serviciile sociale din Valea Jiului?
- În opinia specialiștilor care sunt serviciile sociale funcționale în Valea Jiului?
- Cum văd specialiștii cauzele care au condus la apariția punctelor slabe sau la apariția riscurilor în serviciile sociale?

În ceea ce privește *întrebările de cercetare* avute în vedere prin *analiza calitativă – studiul de caz ce reunește metode multiple* le evidențiem în cele ce urmează:

- Ce categorii de nevoi ale populației sunt acoperite de serviciile sociale?
- Ce factori contribuie la succesul serviciilor sociale din Valea Jiului ?
- Care este procedura de acțiune socială la nivelul serviciilor sociale ?
- În ce mod poate fi descrisă funcționarea serviciilor sociale ?
- Care au fost principalele probleme și cum au fost contracarate de serviciile sociale ?

Strategia metodologică a presupus cercetarea preliminară de birou bazată pe *metoda analizei documentelor* (studii, cercetări, articole, analize); *metoda analizei statistice* (baze de date, documente statistice); *metoda analizei comparative*, urmată de etapa de colectare a datelor prin *metode cantitative – ancheta pe bază de chestionar autoadministrat prin e-mail și calitative - metoda focus grup și metoda studiului de caz, ce reunește metode multiple*: interviul, observația și analiza documentelor, succedată de ultima etapă de analiză axată pe prelucrarea și interpretarea datelor. Pachetul *instrumentelor de cercetare metodologică a cuprins*: fișa de chestionar, protocolul de focus-grup, ghidul de interviu (1) destinat participanților la focus grup, fișa - tehnica podiumului, protocolul de studiu de caz, ghidul de interviu (2) destinat reprezentanților serviciilor sociale, grila de analiză a datelor, grila de observație, diagrama de analiză fishbon.

Prin utilizarea și aplicarea *anchetei pe bază de chestionar autoadministrat prin e-mail*, în 10 servicii sociale publice și în 18 servicii sociale private din orașele componente ale Văii Jiului, a fost identificată varietatea serviciilor din Valea Jiului și diagnoza modului lor de organizare, pe de o parte, iar pe de altă parte au fost analizate caracteristicile specialiștilor ce activează în cadrul serviciilor publice și private din Valea Jiului.

Prin utilizarea unei *sesiuni de discuții focalizate* asupra serviciilor sociale a fost analizată percepția specialiștilor sociali asupra caracteristicilor serviciilor sociale din Valea Jiului cât și identificarea factorilor interni, externi sau a factorilor de risc ce își pun amprenta asupra bunei funcționări a serviciilor sociale.

De asemenea, prin utilizarea metodei *studiului de caz ce reunește metode multiple* a fost explorat în profunzime modul de organizare și funcționare și procedurile de acțiune socială ale unor servicii sociale cu rezultate semnificative în Valea Jiului cât și contribuția unor factori organizaționali interni sau externi la dezvoltarea serviciilor sociale.

Dublarea cercetării cantitative de cea calitativă, a condus la o mai bună și pertinentă analiză și evaluare a practicilor serviciilor sociale din Valea Jiului. Cercetarea cantitativă asociată cu cea calitativă a contribuit la înțelegerea obiectivă a diverselor aspecte legate de serviciile sociale din Valea Jiului.

Pentru înregistrarea obiectivă a dinamicii serviciilor sociale din Valea Jiului a fost utilizat un sistem de referință axat pe următorii *indicatori de evaluare a dinamicii serviciilor sociale*:

- 1) numărul serviciilor sociale,
- 2) categoria serviciilor sociale determinată de tipologia acestora (publice sau private),
- 3) categoria de beneficiari deserviți,
- 4) distribuția teritorială a serviciilor sociale,
- 5) specificul serviciilor sociale (primare sau specializate),
- 6) capacitatea și mărimea serviciilor sociale (numărul de beneficiari deserviți).

Capitolul VI

Analiza și interpretarea datelor cantitative privind serviciile sociale din Valea Jiului

Acest capitol include analiza și interpretarea datelor cantitative (ancheta pe bază de chestionar autoadministrat) utilizate.

În capitolul VI sunt analizate și evaluate serviciile sociale prin metode cantitative. Prin utilizarea și aplicarea anchetei pe bază de chestionar autoadministrat prin e-mail, este identificată varietatea serviciilor din Valea Jiului și diagnoza modului lor de organizare, pe de o parte, iar pe de altă parte sunt analizate caracteristicile profesioniștilor ce activează în cadrul serviciilor publice și private din Valea Jiului.

Odată cu încadrarea României în marea familie europeană și în contextul alinierii acesteia la directivele europene în domeniul asistenței sociale, au fost inițiate și dezvoltate serviciile sociale destinate acoperirii nevoilor beneficiarilor sociali (indivizi, grupuri, comunități). Atât la nivel național, cât și la nivel regional sau local, evoluția serviciilor sociale este una dinamică și flexibilă întrucât sfera de acțiune a acestora se adaptează permanent nevoilor în schimbare atât de diversificate ale indivizilor și comunității.

În analiza și interpretarea datelor cantitative obținute ca urmare a aplicării chestionarului autoadministrat prin e-mail, într-o primă etapă de analiză, pentru a înțelege modul de creare, de funcționare și dezvoltare a serviciilor sociale, ne-am canalizat atenția asupra reglementărilor legislative reprezentative care stau la baza serviciilor sociale din România: cadrul unitar de organizare și funcționare al acestora prevăzut în Legea 705/2001 privind sistemul național de asistență socială (articolele 18-24 referitoare la susținerea, obiectivele, metodele și tipul serviciilor sociale) și reglementările legale privind tipologia, beneficiarii serviciilor sociale, personalul care acordă servicii sociale, procedura de acordare a serviciilor sociale, activitățile ce pot fi acordate în serviciile sociale, prevăzute în Ordonanța Guvernului 68/2003.

Pentru interpretarea datelor au fost utilizate informații statistice colectate din baza de date a Ministerului Muncii Solidarității Sociale și Familiei (2006), respectiv Ministerului Muncii Familiei și Protecției Sociale (2009), baza de date a Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului (2009), baza de date a Consiliului Județean Hunedoara și a Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara (2009).

În formularea ipotezelor noastre de tip deductiv am pornit de la concluziile a trei studii de specialitate asupra serviciilor sociale din România - *Dezvoltarea pieței de servicii sociale din România* (FDSC 2006), *Locul și rolul organizațiilor neguvernamentale pe piața de servicii sociale din România* (Rusu, 2007), *Centrele de resurse pentru părinți din învățământul preșcolar* (Ionescu M., coord., 2004). Aceste studii ne-au sprijinit în înțelegerea unor aspecte generale ce vizează serviciile sociale din România și contextul în care serviciile sociale funcționează. Cele trei cercetări amintite, au servit ca puncte de plecare în analiza noastră oferindu-ne repere importante cu privire la aspectele care au fost vizate în analiza varietății serviciilor sociale din Valea Jiului și a profilului instituțiilor publice sau private ofertante de servicii sociale.

În această etapă a fost avut în vedere obiectivul nr.1 al investigației: „Analiza situației și a caracteristicilor generale ale serviciilor sociale din Valea Jiului, jud. Hunedoara”.

În analiza chestionarelor *a fost urmărită relația dintre răspândirea geografică a serviciilor în Valea Jiului și varietatea serviciilor oferite în anumite localități, diferitelor categorii de populație: copii, vârstnici, persoane cu dizabilități, persoane fără adăpost, persoane aflate în situații de risc, familii în dificultate.*

Chestionarul a fost aplicat pe un lot de 7 instituții publice (primăriile locale și DGASPC) și 9 organisme nonguvernamentale (asociații și fundații) care au în derulare servicii sociale, fiind aplicat pe un eșantion de 10 servicii publice și de 18 servicii private din orașele componente ale Văii Jiului: Petroșani, Petrița, Aninoasa, Vulcan, Lupeni, Uricani. Au fost distribuite prin e-mail, în cadrul serviciilor publice și private funcționale din Valea Jiului un număr de 100 chestionare autoadministrate, din care au fost restituite un număr de 70 chestionare completate, așteptarea inițială, înainte de transmiterea chestionarelor spre completare fiind estimată la un număr mult mai mic de instrumente completate - 50. Chestionarul în momentul transmiterii pe e-mail a fost însoțit de o scrisoare de prezentare care descria pe scurt cercetarea, obiectivele cercetării și importanța colaborării respondenților în aplicarea acestei metode. Serviciile investigate au fost selectate din baza de date online a Ministerului Muncii Solidarității Sociale și Familiei și din baza de date a Asociației Maica Precista Petroșani.

În această primă etapă cantitativă a cercetării cu *un caracter exploratoriu inițial* s-a pregătit terenul de analiză pentru următoarea etapă de evaluare a serviciilor sociale prin metode calitative. Strategia metodologică a facilitat tranziția de la studiul cantitativ de suprafață, la studiul calitativ, de profunzime.

Concluzii

În urma analizei datelor obținute ca urmare a aplicării anchetei pe bază de chestionar autoadministrat se evidențiază următoarele concluzii:

a) *Din analiza varietății serviciilor din Valea Jiului și a modului lor de organizare*

În funcție de *distribuția teritorială* a serviciilor sociale din Valea Jiului se constată că serviciile sociale din această zonă sunt inegal răspândite cele mai multe servicii sociale fiind dezvoltate în municipiul Petroșani. Serviciile sociale din Valea Jiului sunt disproporționat și neuniform răspândite, cea mai ridicată pondere a serviciilor sociale deținând-o municipiul Petroșani, urmat de orașul Petrila, iar cea mai mică pondere deținând-o orașul Uricani și orașul Aninoasa, unde aceste servicii ar trebui dezvoltate.

În ceea ce privește *repartizarea serviciilor sociale în funcție de specificul acestora (public sau privat)* în Valea Jiului se constată o pondere mai ridicată a serviciilor sociale private (52,94%) decât a serviciilor sociale publice (47,06%). Repartizarea serviciilor sociale publice sau private este inegală, raportul serviciilor sociale private depășindu-l pe cel al serviciilor publice în Petroșani, Petrila, Lupeni, exceptând orașele Vulcan și Uricani unde predomină serviciile sociale publice oferite de primării și DGASPC, întrucât segmentul serviciilor sociale private încă nu este dezvoltat. *Instituțiile publice* din Valea Jiului furnizoare de servicii sociale sunt primăriile locale din Petroșani, Petrila, Aninoasa, Vulcan, Lupeni și Uricani și Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Hunedoara iar *instituțiile private* furnizoare de servicii sociale din Valea Jiului sunt organismele neguvernamentale (asociații și fundații) cât și instituțiile filantropice bisericesti. *Numărul instituțiilor private* furnizoare de servicii sociale din Valea Jiului este mai crescut față de numărul *instituțiilor publice* care furnizează servicii sociale în această zonă.

Raportate la *vechimea pe care o au* serviciile sociale din Valea Jiului, se constată că aceste servicii sociale au o experiență dobândită în timp destul de mare, cele mai multe dintre aceste servicii având o vechime cuprinsă între 4-5 ani (28,57%), fiind urmate de serviciile sociale cu o vechime de 3-4 ani (25,71%), respectiv de serviciile sociale cu o vechime de peste 5 ani (18,57%).

Dezvoltarea serviciilor sociale în Valea Jiului a fost generată atât de natura nevoilor utilizatorilor de servicii (indivizi, grupuri, comunități) cât și de reglementările Ordonanței de Urgență 68/2003 cu privire la crearea și furnizarea de servicii sociale. Serviciile sociale din Valea Jiului sunt diversificate, această diversitate a serviciilor fiind raportată la variatele

categorii de beneficiari deserviți, în general aceste servicii sociale adaptându-se diversității și nevoilor beneficiarilor în schimbare.

Chiar dacă ponderea populației adulte în Valea Jiului este de aproximativ de două ori mai mare decât ponderea populației tinere cu grupa de vârstă cuprinsă între 0-19 ani și în ciuda faptului că ponderea populației vârstnice a înregistrat un ritm crescător în perioada ultimilor ani, *serviciile sociale din Valea Jiului sunt subdimensionate pentru anumite categorii de beneficiari* cum ar fi persoanele vârstnice, persoanele adulte în situații de risc sau persoanele adulte cu dizabilități și *sunt supradimensionate pentru categoria copiilor aflați în dificultate*. Există anumite categorii de persoane pentru care nu sunt asigurate încă servicii specializate: persoanele fără adăpost, femeile abuzate sau aflate în situații de criză, pentru aceste categorii de populație fiind necesară crearea unor servicii specializate.

Serviciile sociale din Valea Jiului s-au diversificat, existând atât servicii sociale cu caracter primar cât și servicii sociale specializate. În funcție de furnizarea serviciilor sociale cu caracter primar sau specializat, în Valea Jiului *serviciile sociale cu caracter primar înregistrează o pondere mult mai ridicată față de serviciile sociale specializate*.

În raport cu *categoriile utilizatorilor de servicii sociale* din Valea Jiului se constată că cele mai multe din *serviciile sociale sunt destinate copiilor* (copiilor cu vârsta preșcolară și școlară, adolescenților, copiilor cu nevoi speciale), *pentru categoria persoanelor adulte cu dizabilități și pentru categoria persoanelor de vârstă a III-a* fiind furnizate doar servicii cu caracter primar, aceeași situație raportându-se și pentru *categoria persoanelor fără adăpost sau a femeilor aflate în situații de criză* iar *categoria familiilor monoparentale sau a familiilor sărace* este în general inclusă în programele de asistență și consiliere destinate copiilor și de asemenea beneficiază de servicii sociale cu caracter primar.

În general scopul serviciilor sociale vizează rezolvarea problemelor beneficiarilor de servicii (indivizi, grupuri, comunități) în vederea ameliorării condițiilor de trai ale acestora.

Referitor la *tipul serviciilor sociale* oferite în Valea Jiului, se constată că în această zonă *serviciile publice locale de asistență socială* deserveșc o categorie diversificată a populației (copii, persoane adulte, persoane cu deficiențe, vârstnici, familii în situații de risc) îndeplinind permanent un rol activ în diminuarea problemelor unui procent de aproximativ 16,58% din populația regiunii, *centrele de zi, centrele de consiliere, serviciile de asistență maternală*, oferite de către instituțiile private, se axează pe activități de tip calitativ destinate în general copiilor cu vârstă preșcolară și școlară deservind un număr redus din populația zonei în care acționează (între 0,05% și 0,10%), iar în general celelalte tipuri de servicii sociale identificate (servicii sociale de intervenție în caz de calamități naturale, centre sociale multifuncționale,

servicii destinate tinerelor mame, servicii educaționale în folosul comunității, etc.) se raportează la problematica complexă a populației din Valea Jiului. În funcție de tipul serviciilor oferite, gama de activități este complexă și diferențiată în funcție de fiecare serviciu în parte (de la activități de îngrijire primară până la activități specializate).

În ceea ce privește *numărul beneficiarilor* deserviți de serviciile sociale, raportându-se la totalul populației din Valea Jiului serviciile sociale deserveșc 13,16% din populația Văii Jiului.

b) *Din analiza caracteristicilor profesioniștilor ce activează în serviciile sociale*

În prezent serviciile sociale din Valea Jiului dețin o gamă diversificată de specialiști de la asistenți sociali, educatori, psihologi, asistenți medicali, lucrători sociali. În ceea ce privește ponderea profesioniștilor în baza specializării acestora, mai mult de un sfert dintre profesioniști sunt asistenți sociali, fiind urmați de psihosociologi, sociologi, asistenți medicali și lucrători sociali cu studii medii.

Majorității profesioniștilor (51,47%) din serviciile sociale le place munca pe care o prestează în aceste servicii, fapt care contribuie la sentimentul deținării unor realizări profesionale evidente și declararea de rezultate favorabile beneficiarilor serviciilor sociale.

Pentru o analiză descriptivă a serviciilor sociale și pentru un studiu cu un caracter exploratoriu inițial asupra serviciilor sociale, trecerea în revistă a acestora este suficientă, însă nu s-a putut realiza o aprofundare de tip analitic în această direcție, datele existente nefiind suficient de relevante pentru realizarea unui profil mai detaliat al serviciilor sociale.

Pentru a completa paleta de informații referitoare la serviciile sociale din Valea Jiului obținute pe baza cercetării cantitative de suprafață, metodele calitative (focus grupul și studiul de caz ce reunește metode multiple) au întregit tabloul descriptiv al serviciilor sociale realizându-se trecerea de la studiul cantitativ de suprafață la studiul calitativ de profunzime.

Capitolul VII

Analiza și interpretarea datelor calitative privind serviciile sociale din Valea Jiului

7.1 Analiza și interpretarea datelor focus-grupului

Una din metodele calitative de investigare, extrem de importantă în realizarea unui profil cât mai complex al serviciilor sociale din Valea Jiului, a constat în realizarea unei sesiuni de discuții focalizate (focus grup) asupra serviciilor sociale. *Următoarele obiective au fost vizate de focus grup* “analiza percepției profesioniștilor sociali asupra serviciilor sociale din Valea Jiului, jud. Hunedoara și “identificarea factorilor interni, externi ce își pun amprenta asupra bunei funcționări a serviciilor sociale” (realizarea unei analize SWOT¹ a acestor servicii).

Un număr de 12 profesioniști sociali ce activează în serviciile sociale din Valea Jiului au participat la sesiunea de focus grup ce a fost desfășurată conform planificării inițiale, după ce, în prealabil, și-au exprimat intenția de participare - înscrisă în chestionarul autoadministrat - la acest grup de discuții focusat pe această temă. Tipul grupului a fost omogen, închis. A fost desfășurată o întâlnire de discuții ce a avut o durată de 115 minute. Perioada de pregătire necesară aplicării acestei metode a fost de 1 lună calendaristică, timp în care, pe lângă pregătirea setului de documentație necesare, au fost selectați participanții cărora le-au fost transmise invitații scrise de participare la sesiunea de discuții ce avea să aibă loc, aceștia fiind contactați telefonic pentru a confirma participarea. Au fost expediate mai multe invitații de participare la sesiunea de discuții, pentru a exista certitudinea participării unui număr de 10-12 specialiști ce cunoșteau problematica serviciilor sociale din Valea Jiului.

Demersul de desfășurare al grupului de discuții s-a focalizat - conform protocolului de focus grup - pe următoarele etape importante de derulare: a) secțiunea introductivă; b) adresarea întrebărilor și înregistrarea răspunsurilor; c) finalizarea sesiunii. După prima etapă de derulare, în care a fost prezentat scopul studiului în tematica vizată și a fost facilitată prezentarea participanților, a urmat cea de-a doua etapă de adresare a întrebărilor propriu zise cuprinse în grila de interviu 1, urmate de prezentarea răspunsurilor profesioniștilor. Una din ideile de bază subliniate la începutul întâlnirii a fost că „nu există răspunsuri corecte sau greșite la întrebările ce vor fi adresate și de aceea fiecare opinie exprimată de participanți este extrem de valoroasă pentru acest studiu” și o altă mențiune făcută la începutul demersului întâlnirii a fost cu privire la utilizarea informațiilor ce urmau a fi folosite doar în scop

¹ SWOT- Puncte tari / Puncte slabe / Oportunități / Riscuri

științific. În vederea centralizării răspunsurilor specialiștilor în ordinea importanței, a fost utilizată tehnica podiumului în care fiecare participant trebuia să sintetizeze aspectele solicitate în ordinea descrescătoare a importanței acestora de la situarea aspectelor analizate pe primul, al doilea sau al treilea loc. De asemenea, a mai fost utilizată cu succes tehnica brainstormingului (furtuna de idei) pe fiecare item vizat de cercetare. Tehnica brainstorming a fost selectată, mai ales pentru faptul că, fiind o tehnică calitativă participativă valoarea ei a constat în antrenarea generării foarte multor idei semnificative pentru tema vizată.

Participanții la sesiunea de focus grup au fost selecționați dintr-un număr mare de potențiali participanți (63 profesioniști) care au manifestat intenția de a participa la grupul de discuții (în cadrul chestionarului autoadministrat). Pentru a putea fi departajați participanții, au fost utilizate câteva criterii de selecție: opțiunea voluntară de participare a profesioniștilor la grupul de discuții; disponibilitatea profesioniștilor de a participa în perioada planificată la sesiunea de focus grup; interesul manifestat pentru tematica vizată; confirmarea participării la sesiunea de discuții.

Pentru a putea răspunde întrebărilor de cercetare vizate, *prima direcție de discuții a vizat conturarea Analizei SWOT Strengths (Puncte tari), Weakness (Puncte slabe), Opportunities (Oportunități), Threats (Amenințări/ Riscuri) a serviciilor sociale din Valea Jiului din perspectiva profesioniștilor sociali. Această analiză SWOT a avut ca obiectiv identificarea factorilor interni sau externi favorabili sau nefavorabili ce își pun amprenta asupra bunei funcționări a serviciilor sociale, iar a doua direcție de discuții s-a axat pe conturarea unui profil al serviciilor sociale bazat pe percepția profesioniștilor participanți la sesiunea de focus grup.*

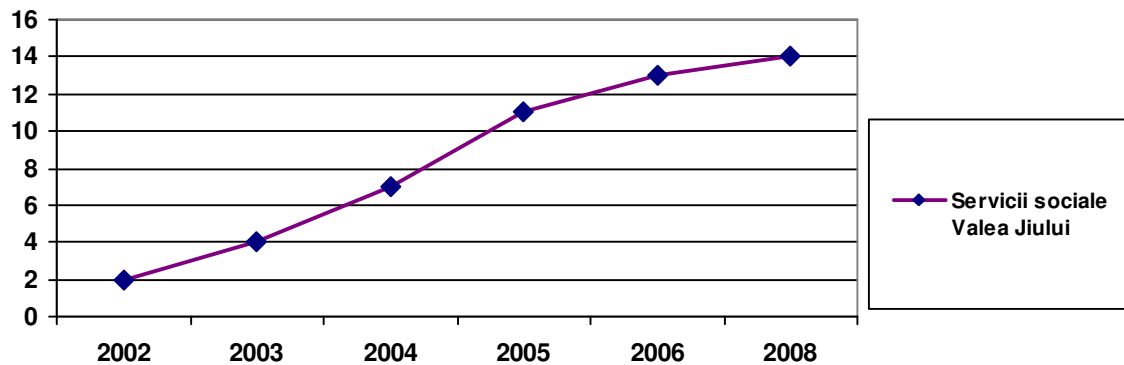
Concluzii

În urma realizării sesiunii de discuții focalizate asupra serviciilor sociale din Valea Jiului se desprind următoarele aspecte concluzive:

a) *Din perspectiva percepției profesioniștilor sociali asupra serviciilor sociale din Valea Jiului*

Profesioniștii sociali percep favorabil evoluția serviciilor sociale în regiunea Valea Jiului în perioada 2002-2008, enunțând, în ordinea dezvoltării acestora, 14 servicii sociale din orașele componente ale Văii Jiului și considerând că dinamica dezvoltării acestor servicii este progresivă (v. graficul 1).

Există o serie de elemente care sunt percepute de profesioniști ca și elemente catalizatoare în buna funcționare și dezvoltare a serviciilor sociale cât și elemente inhibitoare sau blocante ale bunei funcționări a acestor servicii.

Graficul 1. Dinamica dezvoltării serviciilor sociale din Valea Jiului (număr servicii)

Principalele elemente contribuitoare în dezvoltarea serviciilor sociale din Valea Jiului identificate de specialiști sunt: *contextul socio-economic al zonei* (închiderea minelor din zonă, restructurările de personal) care a declanșat o problemă socială complexă a populației din zonă, generându-se nevoia de servicii sociale și dezvoltarea acestor servicii; *conjunctura legislativă* din ce în ce mai specifică a favorizat dezvoltarea serviciilor sociale, *facilitățile oferite zonelor miniere* au contribuit la dezvoltarea serviciilor sociale întrucât regiunea Valea Jiului ajungând să fie considerată zonă defavorizată, instituțiile furnizoare au avut acces la mai multe resurse pentru crearea și dezvoltarea serviciilor; și nu în ultimul rând a fost evidențiat *domeniul de activitate socială* (în special domeniul protecției copilului) care a generat dezvoltarea anumitor segmente ale serviciilor în detrimentul altor servicii (protecția adulților sau a vârstnicilor). La polul opus, *principalele elemente inhibitoare* identificate de specialiști, care au frânat dezvoltarea serviciilor sociale din Valea Jiului sunt: *bugetul limitat* alocat serviciilor sociale private de către instituțiile publice locale, *resursele insuficiente* pentru acoperirea nevoilor utilizatorilor sociali de servicii, *instabilitatea socio-economică* ce și-a pus amprenta asupra funcționării serviciilor sociale, *elementele instituționale birocratice* care au încetinit procedurile serviciilor sociale și *elementele politice* - frecvențele schimbări în structurile politice au generat instabilitate în serviciile sociale.

b) Analiza SWOT din perspectiva factorilor interni (puncte tari, puncte slabe) și factorilor externi (oportunități, riscuri) care contribuie la dezvoltarea sau stagnarea serviciilor sociale din Valea Jiului

Realizarea unui “profil” obiectiv al serviciilor sociale funcționale la nivelul Văii Jiului este o necesitate pentru segmentul instituțiilor publice și private ofertante de servicii sociale, în scopul facilitării unei mai bune înțelegeri a punctelor forte dar și a problemelor reale cu care se confruntă aceste servicii.

Buna funcționare a serviciilor sociale din Valea Jiului este în mod evident influențată de anumiți factori interni sau externi care își pun amprenta în mod favorabil sau nefavorabil asupra acestor servicii. Analizarea și cunoașterea factorilor interni sau externi organizaționali conduc spre minimalizarea riscurilor în serviciile sociale din Valea Jiului și de asemenea concură la maximizarea resurselor existente.

În ceea ce privește *percepția profesioniștilor cu privire la factorii interni* care influențează buna funcționare a serviciilor sociale *sunt evidențiate următoarele „puncte forte”* sau aspecte pozitive ce caracterizează serviciile sociale din Valea Jiului: *tipul acțiunilor complexe integrative* din serviciile sociale, *grupul țintă diversificat* și *categoria variată a utilizatorilor de servicii*, *transparența organizațională*, *utilizarea eficientă a resurselor*, *experiența în aplicarea proiectelor sociale*, *modele participative sociale* replicabile la nivel național și *existența resurselor* materiale și umane. Pe de altă parte, *punctele slabe* identificate la nivelul serviciilor sociale din Valea Jiului fac referire la *nesiguranța continuității și durabilității serviciilor*, la *procedura greoaie de accesare a fondurilor europene*, la *numărul în creștere al solicitărilor* de servicii ce generează incapacitatea de deservire a tuturor solicitărilor, la *birocrație*, la *migrația tinerilor profesioniști spre alte zone cu potențial economic mai dezvoltat sau la resursele financiare* insuficiente.

Comparativ cu un alt studiu ce a făcut referire la analiza punctelor tari și a punctelor slabe ale serviciilor sociale oferite de diverse instituții din România (FDSC, 2005) câteva aspecte pozitive sunt similare cu cele ale serviciilor din Valea Jiului (diversitatea serviciilor, orientarea spre nevoile utilizatorilor de servicii, resursele financiare) iar în ceea ce privește punctele slabe ale serviciilor sociale acestea sunt diferite la nivel național (dependența serviciilor față de fondurile străine, relaționarea slabă dintre serviciile sociale și sectorul economic, dificultatea diseminării informației prin mass media) față de ceea ce a fost identificat pentru serviciile din Valea Jiului.

Referitor la *percepția profesioniștilor asupra factorilor externi* care își pun amprenta asupra serviciilor sociale *sunt evidențiate următoarele oportunități: deschiderea europeană*,

schimbul de experiență dintre sectoarele sociale, *flexibilitatea* și adaptabilitatea serviciilor sociale la nevoile în schimbare a utilizatorilor de servicii, anumite *reglementări legislative* favorabile (2% și Legea sponsorizării) dar și următoarele *amenințări sau riscuri* ce ar putea periclita buna funcționare a serviciilor sociale: *instabilitatea socio-economică* actuală ce are repercursiuni asupra diminuării bugetelor alocate serviciilor sociale, *posibilitatea închiderii altor mine* din Valea Jiului ce poate afecta evoluția serviciilor sociale și creșterea numărului de beneficiari de servicii, *restructurările de personal* din serviciile sociale publice, rigiditatea manifestată de anumite instituții publice în susținerea serviciilor sociale private, *riscul demotivării specialiștilor* cauzat de nivelul de salarizare scăzut cât și neaccesarea fondurilor structurale pentru serviciile sociale.

7.2 Analiza și interpretarea datelor obținute prin studii de caz ce au reunit metode multiple: interviul, observația, analiza documentelor

Pentru a analiza și înțelege mai în profunzime problematica serviciilor sociale din Valea Jiului, în ultima etapă de cercetare practică, a fost utilizată metoda studiului de caz ce reunește metode multiple: interviul, observația și analiza documentelor, prin care s-a dorit obținerea unor date complementare - la datele cantitative și calitative deja obținute - referitoare la serviciile sociale din zona vizată. Prin intermediul interferenței metodologice s-a dorit construirea unei imagini cât mai complexe despre serviciile sociale din Valea Jiului. În această etapă au fost selectate câteva servicii sociale de succes din Valea Jiului, servicii ce au înregistrat rezultate semnificative în domeniul asistenței sociale, la nivel individual, la nivel familial sau de grup cât și la nivel comunitar.

Dacă prin etapa inițială de analiză cantitativă, acest studiu, își propunea să radiografieze relația dintre răspândirea geografică a serviciilor în Valea Jiului și varietatea serviciilor oferite în anumite localități, diferitelor categorii de populație: vârstnici, copii, persoane cu dizabilități, persoane fără adăpost, persoane aflate în situații de risc, familii în dificultate, iar în următoarea etapă a analizei calitative bazată pe focus grup își propunea să identifice percepția profesioniștilor sociali cu privire la serviciile sociale din Valea Jiului, în această etapă a analizei calitative s-a urmărit descrierea unor modele de bune practici în trei din serviciile sociale din Valea Jiului prin explorarea în profunzime a modului de organizare și funcționare, a procedurilor de acțiune socială, a contribuției unor factori organizaționali interni sau externi la dezvoltarea acestor servicii sociale. Următoarele obiective au fost vizate în această

etapă a analizei:

- Analiza factorilor care conduc la optimizarea serviciilor sociale din Valea Jiului (obiectivul 3 enunțat în sinteza metodologică) pe de-o parte și

- Descrierea unor modele de bune practici în serviciile sociale din Valea Jiului (obiectivul 4 enunțat în sinteza metodologică), pe de altă parte.

S-a avut în vedere construirea unor studii de caz reprezentative pentru problematica studiată, studii de caz conturate în urma aplicării metodei interviului, metodei observației externe și metodei analizei documentelor serviciilor sociale vizate.

Pentru a putea fi elaborat într-un mod cât mai riguros studiul de caz și pentru ca această metodă de analiză să determine colectarea, prezentarea și analizarea datelor într-un mod obiectiv, a fost conturat un protocol de studiu de caz care reflectă concret pașii de cercetare ce au fost realizați.

În fiecare studiu de caz în parte, au fost descrise următoarele aspecte legate de fiecare serviciu social supus analizei: istoricul serviciului, obiectivele serviciului social, grupul țintă și beneficiarii serviciului social, tipul de intervenție utilizat, resursele existente, metodologia aplicată, rezultatele obținute, problemele întâmpinate de serviciu cât și identificarea factorilor contributory la succesul serviciului social.

Criteriile de selecție, care au stat la baza alegerii serviciilor sociale analizate în profunzime, cuprinse în protocol, au fost respectate astfel încât fiecare serviciu social a fost funcțional la data trecerii în revistă, toate trei serviciile sociale fiind percepute ca fiind servicii de succes în comunitate, reprezentanții serviciilor au dorit să colaboreze în prezenta cercetare și au fost de acord cu utilizarea datelor în studiu.

În ceea ce privește durata perioadei de planificare a activităților, pentru efectuarea studiilor de caz, aceasta a avut o întindere de trei luni calendaristice (perioada octombrie 2008 – decembrie 2008), după care a urmat o perioadă de încă șase luni (ianuarie 2009 – iunie 2009) în care s-a trecut efectiv la etapa de colectare a datelor din teren în cele trei servicii sociale selectate, aplicându-se metodologia de cercetare specifică deja amintită. În perioada de planificare a activităților pentru efectuarea studiilor de caz, s-au avut în vedere detalii organizatorice preparatorii pentru desfășurarea acțiunilor de cercetare propriu zise, de la planificarea concretă a setului de acțiuni, la activități adiționale - ex. contactarea telefonică a reprezentanților serviciilor sociale în vederea stabilirii detaliilor pentru vizitarea locațiilor aferente - la elaborarea metodologiei implicite ce stătea la baza completării studiilor de caz până la stabilirea procedurilor concrete pentru activitatea de teren - numărul vizitelor ce urmau a fi efectuate (minim trei vizite efectuate lunar / serviciu) și durata acestora (durata a fost

variabilă de la o oră până la 8 ore / vizită) - și nu în ultimul rând la pregătirea, redactarea și multiplicarea structurii studiului de caz ce urma să fie completat după colectarea datelor din teren.

Colectarea datelor din teren a presupus aplicarea metodelor planificate în cele trei servicii sociale selectate. Etapa de colectare a datelor din teren a avut trei subetape :

- subetapa 1 : *aplicarea interviului către unii reprezentant al fiecărui serviciu social ;*
- subetapa 2 : *analizarea documentelor serviciilor sociale conform itemilor fișei sinteză de analiză a documentelor ;*
- subetapa 3 : *observația externă a variabilelor cuprinse în grila de observație.*

În această etapă de colectare a datelor au fost utilizate instrumentele de analiză pentru fiecare metodă de cercetare în parte, ulterior datele fiind centralizate, analizate, interpretate și în cele din urmă redactate în rapoartele studiilor de caz.

Pentru a putea obține anumite informații standardizate care să poată fi ilustrate în fișele studiilor de caz, a fost utilizat interviul bazat pe un ghid de interviu cu întrebări semistructurate. Pe lângă această metodă, analiza documentelor serviciilor sociale a fost de un real ajutor în înțelegerea modului de funcționare al serviciilor sociale iar completarea acestor metode cu cea a observației externe au furnizat date relevante în analiza, interpretarea și redactarea rapoartelor studiilor de caz finalizate.

Această abordare practic - aplicativă studiază trei servicii sociale de succes pentru comunitate, care funcționează în Valea Jiului, județul Hunedoara, servicii sociale care s-au dezvoltat în perioada ultimilor ani și care au înregistrat rezultate semnificative pentru comunitate. În elaborarea acestor studii de caz reprezentative pentru serviciile sociale din Valea Jiului au fost utilizate metodele deja amintite.

Ca și în analiza cantitativă, pentru a realiza o analiză eficientă a modului de organizare și funcționare a acestor servicii vizate, am avut în vedere câteva *criterii de analiză*: tipul serviciilor oferite (primare sau specializate), obiectivele serviciilor, categoria beneficiarilor deserviți și accesibilitatea acestora la servicii, numărul de cazuri soluționate, tipul acțiunilor sociale oferite, raportul între resursele de personal și beneficiari, raportul între resursele materiale și financiare existente și îndeplinirea rezultatelor.

Concluzii

În baza criteriilor de analiză urmărite în cele trei studii de caz ilustrate, se constată următoarele aspecte concluzive:

Există destul de multe *aspecte similare* pentru serviciile sociale de succes analizate și prezentate în studiile de caz, indiferent de categoria în care se încadrează aceste servicii (primare sau specializate). Astfel, se observă că serviciile de succes analizate au la bază reglementări legislative respectate și aplicate practic și au o documentație profesională de lucru complexă elaborată în baza prevederilor legislative (MOF, ROI, Cod de procedură etică). Toate cele trei servicii analizate au stabilite obiective generale și specifice clar structurate și în baza acestor obiective este trasat setul de activități generale de prevenție sau de intervenție în câmpul asistenței sociale. De asemenea, se observă că toate criteriile de selecție ale beneficiarilor, existente în cele trei servicii sunt foarte specific formulate astfel încât *accesibilitatea beneficiarilor la servicii este facilitată*.

În ceea ce privește *criteriul de analiză ce vizează grupurile țintă* ale serviciilor sociale, acestea sunt diferențiate în funcție de specificul acestor servicii și de obiectivele planificate. Toate serviciile sociale au o categorie socială mai largă pe care o vizează, din care sunt selectați beneficiarii direcți sau indirecti de servicii sociale.

Din *compararea rezultatelor obținute de serviciile sociale*, se constată că există pentru toate cele trei servicii sociale indicatori cantitativi și calitativi de evaluare ale performanțelor acestora. Referitor *la criteriul de analiză ce vizează numărul cazurilor soluționate*, chiar dacă acest număr este diferit în funcție de fiecare serviciu în parte (peste 4000 persoane sprijinite în Centrul Social Petroșani, 40 copii și familiile lor în Centrul de zi Colonie și 150 copii în Centrul de zi pentru copilul cu dizabilități) procentul cazurilor soluționate este îndeplinit în raport cu estimările inițiale și planurile de acțiune ale serviciilor sociale.

Din *compararea tipului de activități oferite* se constată că specificul acestora este diferit în funcție de categoria serviciilor furnizate. Astfel, se constată că pentru *serviciile de asistență socială cu caracter primar* se utilizează activități de sprijin material, medical și psihologic oferit categoriilor defavorizate sau activități de educare și informare sau activități de consiliere sau alte activități suportive (terapie ocupațională, servicii de îngrijire sau socializare), iar pentru tipul de *servicii de asistență socială cu caracter specializat* sunt prestate activități de îngrijire, recuperare și reinserție socială sau suport și asistență medicală, psihologică și socială pentru copil și familie, sau activități de educație specială pentru copilul

cu dizabilități, sau activități de acordare de sprijin, sau acompaniament social.

De asemenea, se mai constată că pentru a se putea ajunge la rezultate de succes în serviciile sociale trebuie să existe *un raport rezonabil între resursele de personal ale serviciilor și beneficiarii deserviți* sau între *resursele materiale și financiare și posibilitatea de sprijinire a utilizatorilor de servicii*.

Din analiza celor trei servicii sociale se desprinde faptul că *există factori contributivi interni și externi specifici extrem de importanți pentru evoluția serviciilor sociale*: existența resurselor materiale, umane sau financiare ale serviciilor, existența anumitor reglementări legislative, existența parteneriatelor, elementele de comunicare internă și externă și elementele procedurale.

Dacă urmărim *mediul profesional al serviciilor*, se remarcă pentru două din serviciile analizate (Centrul de zi Colonie și Centrul Social Petroșani) un important element contributor în realizările serviciilor sociale: *motivația intrinsecă și atmosfera de lucru plăcută care însoțesc colectivele de muncă în acțiunile lor*.

Din cele evidențiate în studiile de caz, se poate observa că *abordarea participativă a beneficiarilor și a comunității* este un element activ în evoluția serviciilor sociale iar dezvoltarea serviciilor sociale este adaptată nevoilor beneficiarilor în continuă schimbare.

CONCLUZII GENERALE

Pe fondul unei politici sociale comune europene care recunoaște importanța rolului serviciilor sociale ca actori cheie în parteneriatul pentru bunăstare al populației, în promovarea egalității de șanse și a incluziunii sociale a tuturor cetățenilor statelor membre europene, România, atât în perioada de preaderare cât și după aderarea sa la Uniunea Europeană, a înregistrat o dezvoltare vizibilă în sfera serviciilor sociale publice sau private atât la nivel național, regional sau local.

Documentația europeană în vigoare (Noua Agendă Socială) și-a pus amprenta asupra conjuncturii legislative din România, conjunctură favorabilă dezvoltării unor servicii sociale de calitate. În acest context a fost înregistrată o dinamică ascendentă a numărului furnizorilor publici și privați acreditați de servicii sociale, mai ales începând cu anul 2005 până în prezent, atât la nivel național, la nivelul județului Hunedoara cât și la nivelul regiunii Văii Jiului.

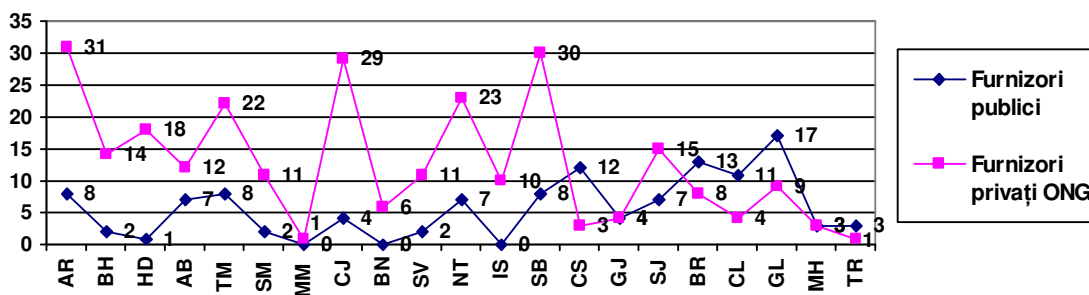
Datele statistice actuale relevă această dinamică progresivă evidențiind că în anul 2009 în județul Hunedoara numărul furnizorilor de servicii sociale publice sau private acreditate a

crescut de 1,5 ori, față de anul 2005 iar în Valea Jiului, în anul 2009, numărul total al serviciilor sociale acreditate sau neacreditate, au crescut cu 75% față de anul 2005.

În contextul în care reforma în domeniul protecției sociale a copilului în România a fost mai accelerată decât în alte domenii de asistență socială direcționate altor categorii de populație, la nivel național serviciile sociale de protecție a copilului aflat în dificultate sunt cele mai răspândite în comparație cu alte servicii sociale destinate persoanelor cu dizabilități, vârstnici, persoane vulnerabile aflate în situații de risc sau de criză. Această situație este similară atât județului Hunedoara cât și regiunii Valea Jiului.

O creștere semnificativă la nivel național, au înregistrat-o serviciile sociale în domeniul protecției speciale a copilului care s-au dezvoltat de două ori mai mult în anul 2009, în raport cu anul 2000, cât și serviciile sociale de prevenire a separării de părinți a copiilor, care au avut o creștere de cinci ori mai mare față de anul 2000. Însă în privința altor categorii de persoane adulte, situația serviciilor sociale furnizate la nivel național, chiar dacă a înregistrat progrese din punctul de vedere al diversificării tipului de servicii oferit sau al numărului de unități dezvoltate, este subdimensionată în raport cu serviciile sociale de protecție a copilului. În Valea Jiului situația este similară, serviciile sociale destinate următoarelor categorii de persoane: vârstnici, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situații de risc, fiind subdimensionate în raport cu serviciile sociale destinate copiilor.

Conform studiilor de specialitate asupra serviciilor sociale din România, s-a constatat că în perioada anilor 2006-2007 din punctul de vedere al distribuției teritoriale, serviciile sociale sunt răspândite inegal (graficul 2), ponderea numerică mai reprezentativă deținând-o furnizorii privați de servicii sociale decât furnizorii publici de servicii sociale pentru majoritatea județelor țării.

Graficul 2. Distribuția teritorială a furnizorilor publici și privați de servicii sociale din România în anul 2006 (număr furnizori)

(Sursa FDSC, 2007)

Din această perspectivă, o situație similară este înregistrată și în județul Hunedoara și în Valea Jiului unde distribuția serviciilor sociale este disproporționat răspândită în localitățile componente și serviciile sociale private sunt predominante.

Referitor la dezvoltarea serviciilor sociale din județul Hunedoara și din Valea Jiului, având în vedere indicatorii de analiză ce vizează numărul serviciilor sociale existente și categoria de beneficiari, reiese că numărul total al serviciilor sociale a crescut de la 42 servicii existente în anul 2005 cu 37,21%, în anul 2006 fiind evidențiate în documentele județene 59 servicii sociale active, din care 27,12% dintre servicii funcționau în Valea Jiului. Dacă se are în vedere că numărul total al serviciilor sociale în România în 2006 era de 2557 unități atunci se constată că județul Hunedoara deținea o pondere de 2,31% din totalul serviciilor sociale din România.

Cu privire la categoria de copii beneficiari de servicii sociale, tipologia serviciilor sociale și numărul de copii beneficiari deserviți de serviciile sociale existente în județul Hunedoara se constată că există următoarele tipuri de servicii sociale oferite copiilor vulnerabili: *servicii de tip familial* (plasament la AMP - asistent maternal profesionist, plasament la rude până la gradul IV sau la alte persoane sau familii), *servicii de tip rezidențial* (centre de plasament, apartamente de tip familial), *servicii de prevenire a separării de părinți* (centre de zi, centre maternale) și alte tipuri de servicii: centre de primire în regim de urgență, centre specializate pentru copilul cu dizabilități. În funcție de numărul copiilor deserviți în aceste servicii, se constată că, cea mai crescută pondere a serviciilor sociale destinate copiilor din județul Hunedoara o ocupă serviciile de tip familial care deserveșc cel mai mare număr de beneficiari de 1187 copii, în 2007, ceea ce reprezintă 2,57% din totalul copiilor beneficiari din România pe această componentă, urmate de serviciile de prevenire a separării de părinți care deserveșc un număr de 997 copii ceea ce reprezintă 7,28% din numărul total al copiilor beneficiari de acest tip de servicii din România, iar serviciile de tip rezidențial, în județul Hunedoara, deserveșc la nivelul aceluiași an 2007, un număr de 590 copii ceea ce reprezintă 2,35% din totalul copiilor beneficiari de servicii de tip rezidențial din România.

În *serviciile de prevenire* pentru minori, existente pe raza județului Hunedoara, se constată faptul că numărul beneficiarilor deserviți de aceste servicii la nivel județean este destul de ridicat în raport cu numărul beneficiarilor deserviți la nivel național în aceste tipuri de servicii, în anul 2007 beneficiarii de servicii în județ reprezentând 7,28% din numărul total al beneficiarilor de servicii din România, în anii următori acest procent menținându-se la un nivel apropiat de 7,21% în anul 2008 și la 7,66% în primul trimestru al anului 2009. Dacă la nivel

județean ponderea *activităților de prevenire* a unor situații de risc a crescut iar ponderea *activităților de intervenție* a scăzut pe fondul dezvoltării unor servicii alternative destinate populației (centre de zi, centre de consiliere, servicii la domiciliu, centre sociale) situație care reiese din datele statistice județene, am constatat că în Valea Jiului activitățile de intervenție au o pondere mai ridicată (74,29%) decât cele de prevenție, pe fondul existenței unei problematice sociale mai grave decât în alte zone ale județului.

În categoria *serviciilor de tip rezidențial* este sesizată o scădere a numărului de copii în aceste servicii. Comparativ cu diminuarea numărului de copii beneficiari ai serviciilor sociale de tip rezidențial din România, în serviciile de tip rezidențial din județul Hunedoara se constată o situație similară, înregistrându-se o cifră descendentă în ceea ce privește numărul cazurilor active, la nivelul anului 2007 evidențiindu-se 590 cazuri active, în anul 2008 - 548 cazuri active și în anul 2009 - 537 cazuri active, ceea ce reprezintă o scădere cu 8,98% față de anul 2007 a cazurilor active înregistrate, această situație fiind generată de descentralizarea serviciilor sociale la nivel național (unde se constată de asemenea o scădere a numărului beneficiarilor) pe de-o parte, iar pe de altă parte de politicile sociale de diminuare a serviciilor sociale de tip rezidențial și transformarea acestora în servicii sociale alternative (unde numărul beneficiarilor a crescut).

În domeniul *serviciilor sociale destinate protecției persoanelor adulte aflate în dificultate* sau aflate în situații de risc la nivelul județului Hunedoara și în Valea Jiului *nu se constată o dinamică atât de activă* ca în domeniul protecției copilului. Astfel, în ceea ce privește numărul total al serviciilor sociale destinate persoanelor adulte în județul Hunedoara, în anul 2006 erau înregistrate 14 unități de servicii sociale destinate adulților din care 21,43% funcționau în Valea Jiului. Dacă la nivel național (30 sept. 2008) numărul centrelor rezidențiale a crescut la 290 față de 76 centre înregistrate în 30 sept. 2007, fiind înregistrată o creștere de 3,82 mai mare într-un singur an (respectiv 303 centre rezidențiale în 30 iunie 2009, semnificând o creștere de 3,99 mai mare față de 2007), în județul Hunedoara în anul 2009 a fost înregistrată o creștere a numărului de servicii rezidențiale cu 21,43% față de anul 2006, iar în Valea Jiului numărul serviciilor a rămas constant în perioada 2006–2009, acest segment nemaidezvoltându-se în ciuda nevoilor existente. Referitor la serviciile sociale destinate adulților, pe raza județului Hunedoara se constată faptul că numărul beneficiarilor deserviți de aceste servicii la nivel județean este destul de ridicat în ciuda faptului că numărul serviciilor sociale este foarte scăzut, din această situație reieșind faptul că nevoia populației adulte de servicii sociale este mult mai mare decât oferta de servicii existentă.

Cu privire la *categoria persoanelor adulte care sunt deservite prin cantinele sociale*, situația cantinelor de ajutor social finanțate de la bugetul de stat cât și din surse private, pe regiunea de dezvoltare Vest și județul Hunedoara, în anul 2006, se evidențiază că aproximativ jumătate din numărul total al cantinelor din regiunea Vest se află în județul Hunedoara, ceea ce semnifică o pondere ridicată pentru acest județ față de alte județe, județul Hunedoara, în anul 2008, ocupând 58,33% din ponderea totală a numărului de cantine finanțate de la bugetul de stat, din întreaga regiune de Vest iar din perspectiva numărului persoanelor beneficiare de acest tip de serviciu se situează cu numărul cel mai ridicat de beneficiari, în comparație cu celelalte județe ale regiunii (Arad, Caraș-Severin , Timiș) de unde rezultă nevoia beneficiarilor de acest tip de servicii care să le asigure hrană caldă.

Segmentul serviciilor private furnizate de organismele neguvernamentale sau alte instituții filantropice s-a dezvoltat în Valea Jiului, în paralel cu serviciile sociale publice, acestea fiind în prezent actori sociali activi în remedierea unor situații problemă a utilizatorilor de servicii.

Sintetizând informațiile din analiza statistică, analiza documentelor și din analiza cantitativă efectuată în prezenta cercetare, reiese că în perioada 2002-2009 serviciile sociale din Valea Jiului au avut o dinamică de dezvoltare complexă din următoarele puncte de vedere:

- din perspectiva *numărului de servicii sociale*, a fost înregistrată o creștere a numărului serviciilor sociale, în perioada anilor 2002–2009, cu 75%;

- din perspectiva *categoriai publice sau private a serviciilor sociale*, serviciile sociale private sunt mai numeroase decât serviciile sociale publice;

- din perspectiva *categoriilor de beneficiari deserviți*, serviciile sociale din Valea Jiului sunt supradimensionate în raport cu categoria copiilor aflați în dificultate și subdimensionate în raport cu alte categorii de beneficiari: persoane cu nevoi speciale, persoane adulte aflate în situații de risc, persoane de vârstă a III-a;

- din perspectiva *distribuției teritoriale*, serviciile din localitățile componente ale Văii Jiului sunt disproporționat și neuniform răspândite, cea mai ridicată pondere a serviciilor sociale deținând-o municipiul Petroșani, urmat de Petrila, Lupeni, Vulcan, Aninoasa, Uricani;

- din perspectiva *tipului de servicii oferite*, serviciile sociale din această zonă sunt variate *de la servicii primare*: servicii publice locale de asistență socială, centre de zi, servicii de asistență socială la domiciliu, cantine sociale, centre de consiliere și sprijin pentru părinți și copii, centre de primire în regim de urgență, *la servicii de asistență socială specializate*: servicii de tip rezidențial destinate copilului, servicii de tip rezidențial destinate protecției adulților, centre de zi destinate copiilor cu dizabilități.

Din analiza calitativă efectuată, care s-a bazat pe utilizarea metodei focus grup și a

metodei studiului de caz ce reunește metode multiple, se constată:

Profesioniștii sociali din serviciile sociale, percep favorabil evoluția serviciilor sociale în regiunea Valea Jiului în perioada 2002 - 2008, enunțând în ordinea dezvoltării acestora 14 servicii sociale din orașele componente ale Văii Jiului și considerând că dinamica dezvoltării acestor servicii este progresivă.

Există o serie de elemente care sunt percepute de profesioniști ca și elemente catalizatoare pentru buna funcționare și dezvoltare a serviciilor sociale cât și elemente inhibitoare sau blocante ale bunei funcționări a acestor servicii.

Analiza SWOT a serviciilor sociale din Valea Jiului ilustrează faptul că funcționarea serviciilor sociale din Valea Jiului este în mod evident influențată de anumiți factori interni sau externi care își pun amprenta în mod favorabil sau nefavorabil asupra dezvoltării acestora.

Influența factorilor de mediu interni sau externi asupra serviciilor sociale se concretizează la nivelul unor aspecte specifice ce țin de capacitatea serviciilor sociale de organizare și funcționare, de capacitatea de atragere a fondurilor, de practicile de lucru utilizate sau de capacitatea de utilizare a resurselor umane, materiale și financiare.

În baza analizei studiilor de caz ce au reunit metode multiple, referitor la *analiza și descrierea unor modele de bune practici* în serviciile sociale din Valea Jiului, se constată că există foarte multe *aspecte similare* pentru serviciile sociale de succes din Valea Jiului, indiferent de categoria în care se încadrează aceste servicii (primare sau specializate) și *aspecte diferite care le conferă specificitate*. Printre principalele *elemente care au condus la succesul serviciilor* sociale din Valea Jiului au fost identificate: reglementările legislative respectate și aplicate în practica serviciilor sociale, existența unei documentații profesionale de lucru complexă elaborată în baza prevederilor legislative (MOF, ROI, Cod de procedură etică), existența resurselor materiale, umane sau financiare ale serviciilor, existența parteneriatelor, elementelor de comunicare internă și externă și elementelor procedurale.

În ceea ce privește *limitele investigației cantitative și calitative*, printre aspectele care pot îngădi analiza enunțăm:

- *numărul redus al serviciilor vizate care constituie doar o reprezentare parțială pentru serviciile sociale;*
- *aspecte legate de construcția și completarea chestionarului;*
- *aspecte referitoare la indicatorii de analiză limitați vizați în analiza cantitativă;*
- *aria restrânsă a populației investigate în analiza calitativă;*
- *alegerea variabilelor de analiză calitativă destul de limitate pentru problematica vizată;*
- *numărul destul de redus de întrebări adresate în analiza calitativă;*

- *resursele limitate de timp pentru analiza și interpretarea datelor;*
- *unele dificultăți în colectarea datelor calitative, eforturile variabile ale diferitelor categorii de respondenți de a sprijini procesul de colectare a datelor calitative;*
- *colectarea în mod simultan a tuturor măsurătorilor cu implicațiile aferente.*

Recomandări

În încheiere, după trecerea în revistă a principalelor concluzii ale cercetării enunțăm câteva *recomandări cu privire la segmentul serviciilor sociale*, ce ar putea fi avute în vedere raportându-ne la problematica socio-economică existentă în Valea Jiului și aspectele ce ar trebui îmbunătățite, completate sau dezvoltate în sfera serviciilor sociale din Valea Jiului.

Problematica complexă socio-economică a populației din Valea Jiului a generat o accentuare a trebuințelor și nevoilor persoanelor care trăiesc în această zonă monoindustrială, în funcție de categoriile de vârstă ale persoanelor (copii în dificultate, persoane adulte cu dizabilități, familii sărace cu mulți copii, persoane de vârstă a III-a aflate în situații de risc etc.) sau în funcție de specificul problemelor acestora (sărăcia, datoriile locative, curențe educaționale, probleme de relaționare, curențe ocupaționale etc.). Restructurările industriale din zonă au determinat apariția unor grave probleme sociale în rândul populației care au condiționat crearea unor servicii sociale care să răspundă nevoilor zonale ale populației. Până în prezent, nevoile individuale și sociale ale populației în permanentă dinamică au determinat evoluția sectorului serviciilor sociale. Pe viitor, este imperios necesar ca posibilele dezvoltări ale serviciilor sociale din Valea Jiului să aibă în vedere atât problematica socială ale diverselor categorii de populație cât și nevoia reală de servicii sociale din această regiune.

Pentru a face față la problematica diversificată a populației și pentru a face față provocărilor societale în continuă schimbare propunem următoarele măsuri, care să contribuie la optimizarea serviciilor sociale din Valea Jiului:

- Dezvoltarea unor parteneriate viabile între instituțiile publice și organismele neguvernamentale care să contribuie la crearea și dezvoltarea de servicii sociale în zonă;
- Asigurarea unor pârghii financiare constante și durabile destinate serviciilor sociale private existente, din partea autorităților publice locale sau altor instituții publice abilitate, care vor contribui la sustenabilitatea și continuitatea serviciilor sociale;
- Stimularea și sprijinirea unor programe de voluntariat care să mobilizeze comunitatea în conștientizarea și remediarea propriilor probleme;

- Crearea de servicii sociale diferențiate și specializate în funcție de nevoile beneficiarilor, în orașele din Valea Jiului dezavantajate din acest punct de vedere (Aninoasa, Uricani, Vulcan);
- Dimensionarea echilibrată a serviciilor sociale în raport cu toate categoriile sociale defavorizate din regiune prin crearea de noi servicii sociale destinate persoanelor de vârsta a III-a, persoanelor cu nevoi speciale, persoanelor fără adăpost, persoanelor aflate în situații de criză;
- Dezvoltarea rețelelor de asistență socială la domiciliul persoanelor vârstnice în toate localitățile componente din Valea Jiului;
- Crearea de servicii de îngrijire de zi și de servicii rezidențiale destinate persoanelor cu nevoi speciale și persoanelor de vârsta a III-a în toate localitățile componente din Valea Jiului;
- Multiplicarea centrelor maternale în toate localitățile componente din Valea Jiului;
- Promovarea unor servicii sociale de calitate de prestatorii de servicii sociale în beneficiul persoanelor asistate social;
- Promovarea serviciilor existente prin canale mass media în vederea cunoașterii de către populație a acțiunilor oferite în aceste servicii și în vederea creșterii accesibilității la servicii a altor potențiali beneficiari;
- Facilitarea la nivel local al unor inițiative de cooperare dintre segmentul socio-economic și segmentul serviciilor sociale;
- Orientarea serviciilor sociale spre dezvoltarea unor strategii egalitare care să includă politici și practici în beneficiul întregii comunități;
- Consultarea și implicarea organismelor guvernamentale furnizoare de servicii sociale alături de reprezentanții economici și politici în implementarea și monitorizarea acțiunilor de răspuns social în favoarea comunităților locale;
- Sporirea șanselor de participare civică, socială și culturală pentru oricare dintre cetățenii Văii Jiului prin intermediul serviciilor sociale, mai ales atunci când participarea pe piața muncii este limitată;
- Accesarea de către serviciile sociale, a oportunităților de finanțare ale programelor UE în vederea dezvoltării următoarelor direcții de acțiune: accesul pe piața muncii a cetățenilor, perfecționare și reorientare profesională în domenii căutate pe piața forței de muncă actuale europene, diminuarea fenomenului migrațional extern prin accesul la angajare la nivel național.

BIBLIOGRAFIE

- 1) Abraham, D. (coord.), (2000), *Evaluarea nevoilor și resurselor existente*, Centrul de Sociologie Urbană și Regională, București.
- 2) Agenția pentru Strategii Guvernamentale, (2005), *Analiza privind calitatea serviciilor publice în relația directă administrație – cetățean*, Bilanțul 2004 al Agenției pentru Strategii Guvernamentale, București.
- 3) Agenția pentru Informarea și Dezvoltarea Organizațiilor Neguvernamentale, (2002), *Organizații neguvernamentale - Ghid practic*, Editura Brumar, Timișoara.
- 4) Ancușa, M., Maniac, E., Petru, I. D., (2000), *Fenomene demografice și socio-economice. Tratare pluridisciplinară*, Editura Sigma Plus, Deva.
- 5) Arpinte, D., Preda, S., (2002), *Accesul la beneficii și servicii de asistență socială*, Institutul de cercetare a calității vieții, București.
- 6) Arpinte, D., (2003), *Serviciile de asistență socială din România, perspectiva comparativă*, în Jurnalul practicilor pozitive comunitare , nr.3- 4 , București, pp.43-46.
- 7) Arpinte, D., ș.a, (2008), *Politici de incluziune socială*, în revista Calitatea vieții, XIX, nr.3-4, București.
- 8) Associations Denmark, (2001), *Danish Charter for interaction between Volunteer Denmark*, format electronic (http://www.frivillighed.dk/filecache/2716/1079696504/charter_for_interaction_between_volunteer_denmark.doc.doc).
- 9) Barbarin, O. A., (1994), *Risk and Resilience in Adjustment to Sickles Cell Disease: Integrating Focus Groups, Case Reviews and Quantitative Methods*, Journal of Health and Social Policy, vol. 5 (3/4), pp. 97-121, Sage Publications.
- 10) Bălan, V., ș.a., (1974), *Monografia demografică a județului Hunedoara*, Comisia pentru demografie, Tipografia Deva.
- 11) Bălașa, A., (2004), *Contribuția sectorului neguvernamental la realizarea unor obiective ale politicilor sociale și la ameliorarea calității vieții populației*, Revista Calitatea Vieții, XV, nr. 1–2, București.
- 12) Beeker, C. K., et all, (2000), *Colorectal Cancer Screening in Older Man and Women: Qualitative Research Findings and Implications for Intervention*, Journal of Community Health, 25 (3), pp.263 – 278, Sage Publications.

- 13) Berne, A. L., (2003), *Social Services Institution Building in Romania*, București, pp. 34 - 40.
- 14) Berne, A. L., (2006), *Manual pentru implementarea politicilor sociale, Cap.1 Introducerea noului cadru al Uniunii Europene pentru serviciile sociale și incluziune socială*, editat de Ministerul Muncii Familiei și Egalității de Șanse, București.
- 15) Bocancea, C., Neamțu, G., (1999), *Elemente de asistență socială*, Editura Polirom, Iași.
- 16) Brandwein, R.A., Filiano, D.M., (2000), *Toward Real Welfare Reform: The Voices of Battered Women*, AFFILIA: Journal of Women and Social Work, 15 (2), pp. 224 – 243, Sage Publications.
- 17) Briggs, S., Petersone, B., Smits, K., (2006), *Manual de metode folosite în planificarea politicilor publice și evaluarea impactului*, București.
- 18) Bullain, N., Toftisova, R., (2005), *O analiză comparativă a politicilor și practicilor europene în cooperarea dintre Guvern și Organizații Neguvernamentale*, articol apărut în The International Journal of Not-for-Profit Law, nr.4, volumul 7, publicație trimestrială a International Center for Not-for-Profit Law.
- 19) Cace, S., (2003), *Dezvoltarea comunitară și construirea capacității comunitare*, în Jurnalul practicilor pozitive comunitare editat de către Asociația pentru Dezvoltare și Promovare Socio-Economică Catalactica, nr.1-2, București.
- 20) Centrul de Informare al Comisiei Europene în România, (2002), *Teme europene European Issue - Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*, nr. 8, București.
- 21) Centrul de Informare al Comisiei Europene în România, (2002), *Teme europene European Issue - Cetățenia Europeană*, nr. 9, București.
- 22) Centrul de Informare al Comisiei Europene în România, (2003), *Teme europene European Issue - Aderarea României la Uniunea Europeană: Capitolele de negociere*, nr. 20, București.
- 23) Centrul de Informare al Comisiei Europene în România, (2004), *Teme europene European Issue - Uniunea Europeană*, nr. 18, București.
- 24) Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului, UNICEF, (2006), *Situația copiilor rămași fără îngrijire părintească în urma migrației - Raport de studiu*, Chișinău.
- 25) Chelcea, S., (1996), *Cunoașterea vieții sociale. Chestionarul și interviul în ancheta sociologică*, Editura I.N.I, București.
- 26) Chelcea, S., (2001), *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative*, Editura Economică, București.

- 27) Chernesky, R. H., Grube, B., (2000), *Examining the HIV/AIDS case management process*, Health and Social Work 25(4), pp. 243-53, Sage Publications.
- 28) Chew, C., Osborne, S., (2009), *Identifying the Factors that Influence Positioning Strategy in UK. Charitable Organizations that Provide Public Services: Toward and Integrating Model*, Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, vol.38, no.1, pp.29-50, Sage Publications.
- 29) Chivu, L., (2006), *Strategia națională de dezvoltare a serviciilor sociale*, Observatorul European al Relațiilor Industriale (EIRO), EIROOnline.
- 30) Colegiul Noua Europă, (2002), *Sărăcie și asistență socială în spațiul românesc (sec. XVIII-XX)*, Seria de Publicații Relink, București.
- 31) Comisia Comunităților Europene, *Agenda socială reînnoită: oportunități, acces și solidaritate în Europa sec. XXI*, (2008), Bruxelles, format electronic (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:DKEY=473792:EN:NOT>)
- 32) Comission for The Compact, *The Compact on relations between government and the voluntary and community sector*, (2009), UK, format electronic (http://www.thecomcompact.org.uk/C2B/document_tree/ViewACategory.asp?CategoryID=22)
- 33) Commission of The European Communities, (2001), *Communication from The Commision to the Council*, Brussels.
- 34) Commission of The European Communities, (2008), *Biennial Report on social services of general interest*, Brussels, format electronic (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52008SC2179:EN:NOT>)
- 35) Comitetul de Politici Economice și Comisia Europeană (2006), *Impactul îmbătrânirii populației asupra cheltuielilor publice: predicții pentru EU25 Statele Membre despre pensii, asigurare de sănătate, îngrijire pe termen lung, educație și șomaj (2004-2050)*, Economia Europeană, Raportul Special nr 1/2006.
- 36) Consiliul Național al Persoanelor Vârstnice, (2009), *Îngrijirea de lungă durată a persoanelor vârstnice în țările UE și în România*, format electronic, București.
- 37) Crotty, M., (2005), *The Foundations of Social Research. Meaning and Perspective in the Research Process*, London, SAGE Publications.
- 38) Dagger, T.S., Sweeney, J.C., Johnson, L., (2007), *A Hierarchical Model of Health Service Quality: Scale Development and Investigation of an integrated Model*, Journal of Service Research, Sage Publications.
- 39) Daimar, L., (coord.), (2000), *Estonian Civil Society Development Concept*, format electronic (<http://www.emy.ee/eng/alusdokumendid/concept.html>).

- 40) Dan, P., (2003), *Despre Focus grup-uri si alți demoni*, format electronic, D&D Research.
- 41) De Robertis, C., (1995), *Methodologie de l'intervention en travail social*, Bayard Edition, Paris.
- 42) De Robertis, C., Pascal, H., Lesimple, F., Blanc, B., (2007), *Methodologie de l'intervention en travail social - L'aide a la personne*, Editeur Bayard, Paris.
- 43) Denzin, N.K., Lincoln, Y.S., (1994), *Handbook of Qualitative Research*, Sage Publications, London.
- 44) Edmunds, H., (1999), *The Focus Group Research Handbook*, NTC Bussines Books, Contemporany Publishing Group.
- 45) European Commision, (2001), *EU Commission's White Paper on European Governance*, Brussels, (http://europa.eu.int/eur-lex/en/com/cnc/2001/com2001_0428en01.pdf).
- 46) European Commission, (1993), *Green Paper in European Social Policy*.
- 47) European Commission, (1999), *Treaty of Amsterdam*, (<http://europa.eu.int/eur-lex/eu/treaties/dat/amsterdam.html>).
- 48) European Commission, (2000), *Agenda 2000*, (http://europa.eu.int/comm/agenda2000/index_en.htm).
- 49) European Commision, (2006), *Social Services - pilars of european society and the european economy*, în comunicatul Social servicies of general interest in the European Union, Brussels.
- 50) European Commision, (2006), *Social services of general interest in the European Union*, format electronic, Luxembourg.
- 51) European Commission, (2009), *Social protection and social inclusion in 2008: EU indicators*, Office of Official Publications of the European Communities, Luxembourg, format electronic (<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=753&langId=en&pubId=157&type=2&furtherPubs=yes>)
- 52) European Social Network, (2006), *Key Recommendations Social and Employment Activation*, format electronic www.esn-eu.org.
- 53) European Social Network, (2008), *Europe's Social Reality and Social Vision, The perspective of local public social services*, format electronic www.esn-eu.org.
- 54) European Social Network, (2008), *Key Recomandation Antidiscrimination and Integration*, ESN Social Inclusion Programme 2005 - 2007, format electronic www.esn-eu.org.
- 55) Estonian Parliament, (2002), *Decision of Estonian Parliament Approval of Estonian*

- Civil Society Development Concept*, format electronic (<http://www.ngo.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=3356/EKAK-eng.pdf>)
- 56) Franklin, K., Lowry, C., (2001), *Computer-mediated focus group sessions: naturalistic inquiry in a networked environment*, Qualitative Research, Sage Publications.
- 57) Freedman, R.I., Boyer, N.C., (2000), *The Power to Choose: Supports for Families Care for Individuals with Developmental Disabilities Health and Social Work*, 25(1), pp. 59-68, Sage Publications.
- 58) Fundația Dezvoltării Societății Civile, (2005), *Dialogue for civil society – Report on the state of civil society in Romania 2005*, CIVICUS Civil Society Index An international action-research project coordinated by CIVICUS:World Alliance for Citizen Participation, București.
- 59) Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, Centrul de Asistență pentru Organizații Neguvernamentale, (2007), *Analiza mecanismelor de finanțare directă de la bugetul de stat pentru organizații neguvernamentale în România*”, București.
- 60) Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, Fundația Principesa Margareta a României, Organizația Salvați Copiii România și Confederația CARITAS, (2007), *Dezvoltarea pieței de servicii sociale din România*, București.
- 61) German Development Institute, (1999), *Promotion of Civil Society in Developing Countries: the Example of European Development Cooperation*, Briefing Paper, 6/1999 (http://www.diegdi.de/DIE_Homepage.nsf/0/79299BBD20A0B94AC12569F60065C013).
- 62) Gettleman, L., Winkleby, M.A., (2000), *Using Focus Groups to Develop a Heart Disease Prevention Program for Ethnically Diverse, Low – Income Women*, Journal of Community Health, 25 (6), pp. 439 - 454, Sage Publications.
- 63) Gibbs, J. T., (2000), *Gangs as Alternative Transitional Structures: Adaptations to Racial and Social Marginality in Los Angeles and London*, Journal of Multicultural Social Work, 8(1/2), pp. 71-99, Sage Publications.
- 64) Gilbert, M.C., (2000), *Spirituality in Social Work Groups: Practicioners Speak Out*, Social Work with Groups, 22 (4), pp. 67 – 84, Sage Publications.
- 65) Guvernul României, (2003), *OG 68/2003 ordonanță privind serviciile sociale*, M. Of. nr. 619/2003,
- 66) Guvernul României, (2005), *Hotărârea de Guvern nr. 1826 din 22 decembrie 2005 pentru aprobarea strategiei naționale de dezvoltare a serviciilor sociale*, București.
- 67) Guvernul României, (2007), *Document de programare multianuală 2003 – 2007 a sectorului Societate Civilă*, București.

- 68) Halloran, J., Calderon, K.V., (2005), *Basic social services in rural settlements – Village and remote homestead community care-giving*, Peer Review in the Field of Social Inclusion Policies, Hungary.
- 69) Hart, P.D., (2002), *Focus Group Materials*, Associates Connecticut Avenue, NW Washington DC.
- 70) Hayes, D., Devaney, J., (2004), *Accessing Social Work Case Files for Research Purposes: Some Issues and Problems*, *Qualitative Social Work*, vol.3 (3), pp. 313 – 333, Sage Publications.
- 71) Hemmersly, M., (1992), *What's wrong with ethnography? Methodological exploration*, Routledge, London.
- 72) Iluț, P., (1997), *Abordarea calitativă a socioumanului*, Editura Polirom, Iași
- 73) Institutul European din România, (2003), *Politica socială*, Seria Micromonografii – Politici Europene, București.
- 74) Ionescu, M. (coord.), (2004), *Centrele de resurse pentru părinți din învățământul preșcolar*, Editura MarLink, Bucuresti.
- 75) Ioniță, S., (2001), *Tendințe: Protestele sociale și agenda sindicatelor. Studiu de caz Valea Jiului*, în Raportul de avertisment privind potențialul de criză al UNDP- Societatea Academică din România, București.
- 76) Irimescu, G., Cojocaru, M., Stan, D., Pitea, M., (2008), *Studiu comparativ Iași - Chișinău privind situația copilului în dificultate*, în Programul de Vecinătate România- Republica Moldova 2004-2006, PHARE CBC 2005, format electronic, www.introspekt.ro.
- 77) Janesick, V.L., (1994), *The Dance of Qualitative Research Design: Metaphor, Methodolatry, and Meaning*, in Handbook of Qualitative Research, Sage Publications, London.
- 78) Johnson, P., Rădulescu, A., Voicu, C., (2004), *Managementul de caz în asistența socială – Ghid practic*, în Manualul participantului, MMSSF, București.
- 79) Kidd, P., Marshak, M., (2000), *Getting the Focus and the Group: Enhancing Analytical Rigor in Focus Group Research*, *Qualitative Health Research*, vol. 10 No. 3, May, 293-308, Sage Publications.
- 80) King, G., Keohane, R., Verba, S., (2000), *Fundamentele cercetării sociale*, Editura Polirom; Iași.
- 81) Kitzinger, J., Barbour, R.S., (1999), *Introduction The Challenge and Promise of Focus Group*, Thousand Oaks, Sage Publications.
- 82) Krogsrud, M.K., O Melia, M, DuBois, B., (2006), *Practica asistenței sociale*, Editura

- Polirom, Iași.
- 83) Krueger, R., (1994), *Focus Group - A Practical Guide for Applied Research*, Sage Publications.
- 84) Krueger, R., Casey, M. A., (2005), *Metoda focus grup. Ghid practic pentru cercetarea aplicată*, Editura Polirom, Iași.
- 85) *Legea 705/21.06.2001 privind sistemul național de asistență socială* emisă de Parlamentul României, publicată în M. Of. nr.814/18.12.2001.
- 86) *Legea 272/21.06.2004 privind protecția drepturilor copilului* emisă de Parlamentul României, publicată în M. Of. nr. 557/23.06.2004.
- 87) Linhorst, D.M., (2002), *A Review of the Use and Potential of Focus Groups in Social Work Research*, *Qualitative Social Work*, vol. 1(2), pp. 208-228, Sage Publications.
- 88) Lisetchi, M., (2005), *Model participativ de elaborare a unei politici publice privind ONG în România*, Timișoara.
- 89) Lonne, B., Mc Donald, C., Fox, T., (2004), *Ethical Practice in the Contemporary Human Services*, *Journal of Social Work*, vol. 4(3), pp. 345-367, Sage Publications .
- 90) Luca, C., Gulei, A., ș. a., (2007), *Asistența socială, psihologică și juridică a copiilor rămași singuri acasă ca urmare a plecării părinților la muncă în străinătate: metodologie*, Editura Terra Nostra, Iași.
- 91) Lucian, M., (2004), *Sustenabilitatea serviciilor de îngrijiri la domiciliu pentru persoane vârstnice sărace*, FRDS, București.
- 92) Ludușan, M., (2007), *Ghid terminologic în asistență socială*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia.
- 93) Mariciuc, A., (2007), *Strategia de dezvoltare locală a microregiunii Văii Jiului*, Editura Artpress, Timișoara.
- 94) Mărginean, I., (coord.), (2001), *Analiza comparativă a finanțării politicilor sociale din România*, *Calitatea Vieții*, XII, nr. 1-4, pp. 3-26, București.
- 95) Mărginean, I., Preoteasa, A. M., Precupețu, I., Popescu, R., (2003), *Evaluarea serviciilor sociale HOLT în România*, *Revista Calitatea Vieții*, nr.XIV, nr.1, București.
- 96) Miles, M.B., Hubermann, M.A., (1994), *Qualitative Data Analysis*, SAGE Publications, London.
- 97) Ministerul Muncii Solidarității Sociale și Familiei, (2005), *Construcția instituțională a serviciilor sociale în România*, București.
- 98) Ministerul Muncii Familiei și Protecției Sociale, (2008), *Raportul Național Strategic privind protecția socială și incluziunea socială 2008/2010*, București.

- 99) Merton, R.K., et al., (1956), *The Focused Interview*, The Free Press, Glecoe.
- 100) Morgan, D.L., (1997), *Focus Groups as Qualitative Research*, 2nd edn., Thousand Oaks, Sage Publications.
- 101) Neamțu, G.,(coord.), Hurubeanu, A., (2003), *Tratat de asistență socială*, Editura Polirom, Iași.
- 102) NODEX, (2002), *Noul dicționar explicativ al limbii române*, Editura Litera International, București.
- 103) Onească, I., (2006), *Prioritățile României privind integrarea sa europeană*, Modelul Social European, București.
- 104) *Ordinul nr.24 /2004 al Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție pentru aprobarea standardelor minime obligatorii pentru centrele de zi*, publicat în M.Of. nr. 247/22.03.2004.
- 105) *Ordinul nr. 48/2004 al Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție pentru aprobarea standardelor minime obligatorii privind serviciul pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independentă*, publicat în M.Of. 352/22.04.2004
- 106) *Ordinul nr. 64/2004 al Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție pentru aprobarea standardelor minime obligatorii privind centrul de pregătire și sprijinire a reintegrării sau integrării copilului în familie*, publicat în M.Of. 497/02.06.2004.
- 107) *Ordinul nr. 69/2004 al Autorității Naționale pentru Protecția Copilului și Adopție privind managementul de caz în domeniul protecției copilului*, publicat în M.Of. nr. 539/16.06.2004.
- 108) *Ordin nr. 383/06.06.2005 al Ministerului Muncii Solidarității Sociale și Familiei pentru aprobarea standardelor generale de calitate privind serviciile sociale și a modalității de evaluare a îndeplinirii acestora de către furnizori*, publicat în M. Of. nr. 709/05.08.2005 .
- 109) *Ordin nr. nr. 654/02.09.2005 al Ministerului Muncii Solidarității Sociale și Familiei privind aprobarea ca linii prioritare pentru subvenționarea în anul 2006 de la bugetul de stat, în baza Legii nr. 34/1998, a asociațiilor și fundațiilor, a unităților de asistență socială*, publicat în M. Of. 839/16.10.2005.
- 110) *Ordin nr.73/17.02.2005 al Ministerului Muncii Solidarității Sociale și Familiei privind aprobarea modelului Contractului pentru acordarea de servicii sociale*, publicat în M. Of.176/ 01.03.2005.
- 111) *Ordin nr. 205/17.06.2005 al Autorității Naționale al Persoanelor cu Handicap privind aprobarea Standardelor minime de calitate pentru centre rezidențiale pentru persoane adulte cu handicap, centre de zi pentru persoane adulte cu handicap și locuințe protejate pentru persoane adulte cu handicap*, publicat în M.Of. nr. 745/16.08.2005.

- 112) Parohia Ortodoxă Română Livezeni I, (2007), *Analiza rețelelor de suport social în Valea Jiului*, Petroșani.
- 113) Popescu, L., (2004), *Protecția socială în Uniunea Europeană*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca.
- 114) Qingwen, X., (2006), *Defining international social work: A social service agency perspectives*, International Social Work, Sage Publications.
- 115) Richmond, M., (1917), *Social Diagnosis*, Russel Sage Foundation, New York.
- 116) Roff, S., (2004), *Non Governmental Organizations: The Strength Perspective at Work*, *International Social Work*, vol 47, pp.202-212, Sage Publication.
- 117) Rotariu, T., Iluț, P., (1996), *Sociologie*, Editura Mesagerul, Cluj Napoca.
- 118) Rotariu, T., Iluț, P., (1997), *Ancheta sociologică și sondajul de opinie*, Editura Polirom, Iași.
- 119) Roth M., Rebeleanu A., (2007), *Asistența socială. Cadru conceptual și aplicații practice*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj - Napoca.
- 120) Roth, M., (coord.), (2008), „*Caiet de practică pentru studenți asistenți sociali. Modele și recomandări pentru proiecte de intervenție*”, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj - Napoca.
- 121) Rusu, O., (coord.), (2007), *Locul și rolul organizațiilor neguvernamentale pe piața serviciilor sociale din România*, București.
- 122) Sallebey, D., (1996), *The Strengths Perspective in Social Work Practice, Extensions and Cautions*, *Social Work*, 41(3), pp. 296-305, Sage Publications.
- 123) Schmidt M., (2008), *Implicații sociale și psihosociale ale tranziției asupra familiilor din Valea Jiului*, Cluj - Napoca.
- 124) Silverman, D., (1993), *Interpreting Qualitative Data*, Sage Publications, London.
- 125) Silverman, D., Zugergood, E., (2000), *Client Guide to the Focus Group*, format electronic, Market Navigation, <http://www.mnav.com/cligd.htm>.
- 126) Silverman, D., Zugergood E., (2000), *Getting to the Right Psychological Level in Your Focus Group*, format electronic, Market Navigation, <http://www.mnav.com/cligd.htm>.
- 127) Silverman, D. (2004), *Interpretarea datelor calitative. Metode de analiză a comunicării, textului și interacțiunii*, Editura Polirom, Iași.
- 128) Singh Nirbhay, N., et. al., (2000), *Semantic Equivalence of Assessment Instruments Across Cultures*, *Journal of Child and Family Studies*, *Sociological Research Online*, vol.2, no.1, pp. 123-34, Sage Publications.
- 129) *Strategy for Danish Support to Civil Society in Developing Countries – including*

- cooperation with Danish NGOs, (2000), (http://www.una.dk/ffd/Godk_Nord_Regeringer/Strategy_for_Danish_Support.htm).
- 130) Stanciu, Ș., ș.a., (2003), *Managementul resurselor umane*, Editura Comunicare, București
- 131) Tănăsescu, F., (2005), *Dinamica socială instituții și organizații*, București.
- 132) Transparency International Romania, Asociația Pro Democrația, (2005), *Raport cu privire la integritatea și transparența administrației publice locale*, format electronic.
- 133) Transtec, (2006), *Studiu asupra ONG – urilor active în sectorul social din Republica Moldova*, Chișinău.
- 134) Țigănescu, O., (2004), *Organizațiile nonguvernamentale- furnizori de servicii sociale: sursă inițială sau soluție?*, în Revista de Asistență Socială nr. 1, București.
- 135) Unicef, (2006), *Copiii la limita speranței. O analiză focalizată asupra situației copiilor vulnerabili excluși și discriminați în România*, Editura Vanemonde, București.
- 136) Unicef, CIDDC, (2006), *Situația copiilor rămași fără îngrijire părintescă în urma migrației*, Chișinău.
- 137) Universitatea de Stat din Moldova, (2000), *Copiii străzii în orașul Chișinău*, Secția Poligrafică Operativă, Chișinău.
- 138) Weber, M., (2001), *Caracterul obiectiv al cunoașterii în domeniul științelor sociale și politice*, în Teorie și metodă în științele culturii, Editura Polirom, Iași.
- 139) Yin, R., (2005), *Studiul de caz*, Editura Polirom, Iași.
- 140) Young, D. R., (2000), *Alternative Models of Government – Nonprofit Sector Relations: Theoretical and International Perspectives*, Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, vol.29, no.1, pp.149-172, Sage Publications.
- 141) Zamfir, C., Vlăsceanu, L., (1993), *Dicționar de sociologie*, Editura Babel, București.
- 142) Zamfir, E., Zamfir, C., (1995), *Politici sociale. România în context european*, Editura Alternative, București.
- 143) Zamfir, C. (coord.), (1999), *Politici sociale în România*, Editura Expert, București.
- 144) Zamfir, E., (coord.), (2000), *Strategii anti- sărăcie și dezvoltare comunitară*, Editura Expert, București.
- 145) ***Agenția Locală de Ocupare a Forței de Muncă Petroșani, *Statistici teritoriale*, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009.
- 146) ****Anuarul statistic al județului Brăila*, 2007.
- 147) ***Autoritatea Națională a Persoanelor cu Handicap, *Documente statistice*, 2006, 2007, 2008, 2009

- 148) ***Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, *Documente statistice*, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009.
- 149) ***Asociația Maica Precista, *Documente statistice ONG*, 2004, 2005, 2006, 2007.
- 150) ***Asociația Valea Jiului, *Strategia de dezvoltare durabilă a Văii Jiului*, 2004
- 151) ***Biroul de Consultanță pe Politici Europene din cadrul Comisiei Europene, *Europe's Social Reality*
- 152) ***Casa de Pensii Petroșani, *Statistici teritoriale*.
- 153) ***Consiliul Județean Hunedoara, *Strategia județeană privind protecția copilului*, 2006.
- 154) ***Compania Națională a Huilei Petroșani, *Statistici locale*.
- 155) ***Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului, *Statistici județene 2006, 2009*.
- 156) ***Direcția Județeană de Statistică Hunedoara: *Statistici județene, Statistici teritoriale*.
- 157) ***Direcția de Muncă și Protecție Socială Hunedoara, *Statistici județene, Statistici teritoriale*
- 158) ***Fundația Herepeia, *Documente interne, Documente manageriale*, 2002 – 2008.
- 159) ***Fundația Mara, *Statistici județene, Documente teritoriale*.
- 160) ***Eurostat, *Datele de cheltuieli pentru îngrijire pe termen lung*, 2004.
- 161) *** Institutul Național de Statistică, *Anuarul Statistic al României*, 2000, 2002, 2003, 2005, 2007.
- 162) *** Institutul Național de Statistică, *Buletin statistic lunar*, ianuarie - decembrie: 2006, 2007, 2008, 2009.
- 163) ****Lista firmelor din România 2006*.
- 164) *** Ministerul Muncii Familiei și Egalității de Șanse, *Documente statistice*, 2007, 2008.
- 165) ***Ministerul Muncii Familiei și Protecției Sociale, *Buletin statistic trimestrial în domeniul muncii și protecției sociale*, 4(56)/2006, 4(60)/2007, 4(64)/2008, 3(67)/2009.
- 166) ***Ministerul Muncii Solidarității Sociale și Familiei, *Documente statistice*, 2005, 2006, 2007.
- 167) ***Organizația Speranța Copiilor, *Documente interne, Documente manageriale*, 2006–2008.
- 168) ***Parohia Ortodoxă Română Livezeni I, *Documente interne, Documente manageriale*, 2005 - 2008.
- 169) *** Primăria Petroșani, *Planul strategic de dezvoltare socio-economică a municipiului Petroșani*.
- 170) ***Primăria Petroșani, Petrila, Uricani, *Documente statistice*.

- 171) http://ec.europa.eu/regional_policy
- 172) http://ec.europa.eu/employment_social/fundamental_rights/legis/legln_en.htm
- 173) <http://www.ajofmhd.ro/>
- 174) <http://www.anph.ro>
- 175) <http://www.businessdictionary.com/definition/social-services.html>
- 176) <http://www.cjhunedoara.ro/>
- 177) <http://www.cjphd.ro/>
- 178) <http://cnpv.ro/analize.php>
- 179) <http://www.copii.ro>
- 180) <http://www.dgaspchd.ro>
- 181) <http://www.dmssfhd.ro>
- 182) <http://www.iccv.ro>
- 183) <http://www.insse.ro2009/indicstatistici>
- 184) <http://www.mmssf.ro>
- 185) <http://www.nonprofit.hu>
- 186) <http://www.socialeurope.com/mandiv/eu/checklist.html>
- 187) http://sas.mmssf.ro/servicii_furnizori.php
- 188) http://www.uzuvrh.hr/pdf/program_suradnje.pdf
- 189) www.europa.eu.int/abc/history
- 190) www.fdsc.ro
- 191) www.iqads.ro
- 192) www.mmuncii.ro/ro/minister/prezentare
- 193) www.modernizaremai.gov.ro/documente/analiză
- 194) www.modernizaremai.gov.ro/documente/analiză
- 195) www.modernizaremai.gov.ro/documente/analiză
- 196) www.peer-review-social-inclusion.net
- 197) www.polito.ubbcluj.ro/europolis
- 198) www.publicinfo.ro/library/bilantasg2005_2008.pdf
- 199) www.sagepub.com
- 200) www.valeajiului.blogspot.com/scurt-istoric-al-bastinasilor